

na tému : ~~manulost~~ a prítomnosť

O b s a h :

Valentín Beniak : Nová slovenská hymna	1
Ľudo Bešeňovský : Bože, ráč... Modlitba	
Ján Chryzostom Karcac, doctor honoris causa	2
P. Félix Litva, S.J.	4
Janko Silan : Boží súd	5
Anton Hlinka : O prípade slovenského katolíckeho kňaza Štefana Javorského, SDB	6
Rudolf Blatnický : v rozhovore s biskupom pre Slovákov v zahraničí Dominikom Hrušovským z príl. jeho 60. narodenín	8
Štefan Roman: Cesta k mieru	10
Združenie slovenských katolíkov v Spojených štátoch a v Kanade	12
Martin Lipovec: III. svetový festival slovenskej mládeže	14
Rajecká Lesná '86	15
P. Arnold Janssen, zakladateľ Spoločnosti Božieho Slova	16
P. Freinademetz, čínsky misionár	17
Rozhovor s Petrom Kolárom, S.J. o stretnutí českej mládeže v benediktínskom opátstve v Rohre v Bavorsku na sviatok zoslania Ducha Svätého	18
Fr. Eugen Lakatos, SVD : Štefan Kaszap	20
Kongregácia Tešiteľov Božského Srdca	23
Anton Hlinka: Úryvok z kázne na svätodušnú nedeľu	24
Anton Hlinka: Turíce sú sviatkom Ducha	26
Erika Kadlecová: Oživení zájmu o náboženství	28
Nová encyklika Jána Pavla II.	34
Audiovizuálny program v našej praxi	35
Uvoľnená rádioaktivita nepozná nijaké hranice	38
Príloha:	
Dr. Ján Pásztor, biskup : 1100. rokov od založenia nitrianskeho bisk-upstva, pastiersky list z roku 1980	

Valentín Beniak

NOVÁ SLOVENSKÁ HYMNA .

1.

Slovák k sláve kým prebil sa,
veky prešli ako sen,
tisíc rokov nestratil sa,
z rúk nepustil túto zem!
Videl svätých vierozvestov,
videl padnúť Pribinu -
hej, slovenských svetobežcov
tieto hory, tieto viesky
ešte k srdcu privinú!

Uprav, Bože, cesty života,
Slovák pôjde po svojom,
pekiel zloby keď ho schytia,
prak Tvoj: jeho nástrojom!
V viere otcov vytrváme,
tu Ťa náš spev zvelebí,
za slobodu život dáme,
len v potomstve, len v potomstve
žehnaj nás, Boh na nebi!

Nebudem o milosť prosiť
otrocky a bez zeme,
svoje siať a svoje kosiť:
vládu do rúk vezmeme!
V viere otcov vytrváme,
tu Ťa náš spev zvelebí,
za slobodu život dáme,
však v potomstve, však v potomstve
žehnaj nás, Boh na nebi!

- o -

Ľudo Bešeňovský

BOŽE, RÁČ

MODLITBA .

Bože, ráč zhliadnuť
na slovenský ľud svoj,
pod bičom krivdy
ako zasa hynie,
doma i v svete
otcovsky pri ňom stoj,
v súžení hroznom
keď sa k Tebe vinie.
K modlitbe vrúcnej
vzpínajú sa dlane:
Dedičstvo otcov,
zachovaj nám, Pane,
dedičstvo otcov,
zachovaj nám, Pane!

Tej zemi malej, zemi zázrakov
vtlač lásku svoju Pane
pošli ju krídlom nebeských vtákov
ľudu v stvrdnuté dlane.

Na nivy rozsyp Božieho mieru
a smädným otvor žriedla
daj ľudu lásku, nezlomnú vieru
a k cieľu krídla, krídla.

Materi Tatry vlej do prs šťavy
by bola dojkou dobrou .
pre cieľ veľký na poli slávy
nech rodí synov obrov.

Nauč veriť tých čo na nej stoja
a napruž myseľ skleslú
daj obrov hrude vo chvíľach boja
a mocnú ruku veslu!

- o -

Náš slovenský biskup Ján Chryzostom K O R E C
obdržal titul doctor honoris causa - čestný doktorát práv
americkej University of Notre Dame v meste South Bend, Indiana.

Miestny časopis Observer píše: "Biskupovi Korcovi z Bratislavy sa udeľuje čestný doktorát práv v neprítomnosti. Ide o obľúbeného, odvážneho a často väzneného biskupa, ktorý je symbolom duchovnej pevnosti a odboja prenasledovanej katolíckej cirkvi v Česko-Slovensku."

Vyvrcholenie osláv začalo už včera, 17. mája 1986, v neskorom popoludní ďakovnou omšou v priestoroch krytého štadióna za účasti okolo 10.000 študentov a hostí. Večer o 20 hod. sa v salóne univerzitnej knižnice začal uzavretý banket len pre pozvaných predstaviteľov univerzity a kolégií. Banket bol na počesť laureátov čestného doktorátu práv. Rektor University of Notre Dame predstavil každého osobne. Osemdesiat hostí vzdalo úctu novým nositeľom doktorátu a pobudlo s nimi v priateľskom ovzduší do pozdných nočných hodín.

Ako tomu býva, záujem sa zvyšuje o neprítomných a tak profesor Litva, ktorý v nedeľu 18. mája 1986 preberá doktorát za biskupa Korca, mal v sobotu večer na čo odpovedať. Mnohí mu dokonca popri násali kytice kvetov ako prejav úcty neprítomnému slovenskému biskupovi, na ktorého účasť sa tamojší akademický svet veľmi tešil. Pre akademický svet slobodného sveta bolo nepochopiteľné, že biskup Korec bol odsúdený na 12 rokov väzenia, z ktorých 8 rokov odsedel. Mnohí boli rozhorčení a urážalo ich, že musel pracovať ako robotník a že ešte aj dnes musí manuálne pracovať.

O jeho popularite svedčí aj fakt, že rektor univerzity z listu biskupa Korca prečítal niektoré časti. Prítomní noví nositelia čestných doktorátov sedeli dojatí nad záverom listu biskupa Korca, ktorý odcitujeme.

V takomto duchu sa nesie slávnosť na univerzite Notre Dame, kde sa 2500 nových, akademicky vzdelaných ľudí teší svojim diplomom, čo získali dlhým štúdiom. Desať vzácných osobností sa potešilo vysokému uznaniu titulom čestného doktorátu a kde sa tak nahlas hovorilo o jedenástom - o s l o v e n s k o m b i s k u p o v i K O R C O V I z B r a t i s l a v y .

Pri tejto príležitosti ma napadlo, ako spravodlivé uznanie môže prísť k človekovi až cez oceán, lebo 20. storočie vyspelého sveta vytvorilo v istých častiach sveta paradoxné situácie, že človek nie je vždy slobodný iba tým, že práve nie je vo väzení. A o tom najviac vie samotný biskup Ján Chryzostom KOREC, Dr. h.c.

Marína Havranová,
Hlas Ameriky- Notre Dame,
South Bend, Indiana.

- o -

Jána Chryzostoma KORCA z príležitosti 35. výročia jeho vysviacky za biskupa poctila americká univerzita Notre Dame v South Bend, v štáte Indiana, čestným doktorátom práv. Odovzdávanie čestného diplomu sa bude konať 18. mája. Nie je isté, či biskup Korec osobne bude môcť prevziať diplom. To bude závisieť od Česko-Slovenskej vlády. Nie je vylúčené, že mu ochotne poskytnú vízum. Ale aj spätný? Neraz ho úrady "dobromyseľne" presviedčali, aby odišiel do zahraničia. Možno by mu aj červený koberec prestreli, len aby sa zbavili tohto vyznavača viery, tohto symbolu útlaku Cirkvi ako inštitúcie, tohto biskupa, ktorý už 35 rokov pracuje ako robotník!

Anton Hlinka

Bol som naozaj prekvapený, keď som 22. apríla 1986 držal v rukách Váš list z univerzity Notre Dame z Indiany, vec, ktorá nie je v mojich okolnostiach bežná. Ešte s väčším údivom som čítal vládne riadky, ktorými vyjadrujete veľmi srdečné pozvanie k návšteve Univerzity Notre Dame na nedeľu 18. mája 1986 a prijať čestný doktorát práv.

Pozorne a s istým pohnutím som čítal aj slová o pohnútkach a dôvodoch Vášho rozhodnutia, totiž že poctením mňa "ako opravdivého príkladu kresťanskej odvahy k otázke ľudských práv, uctíte si zároveň celú Cirkev a všetko, za čo sa aj Vy zasadzujete" a že Vaši poslucháči a fakulta, ako aj kresťania po celom svete budú povzbudení mojou prítomnosťou rovnako, ako i Vaším činom.

Ďakujem Vám srdečne za Vaše rozhodnutie, za Vaše pozvanie i za vyjadrenie pohnútok, ktoré vystihujú to nadosobné i všeobecné, na čom mi tak vždy záležalo a čo nás spája na tisíce mil ponad hory a moria, z Indiany až po stred Európy s mojim ročným Slovenskom, ale i s miliónmi ľudí všetkých národov po všetkých kontinentoch. Spája nás trvalé odhodlanie stať v oddanosti Bohu cez Kristovu Cirkev pevne na strane človeka.

Málokedy v dejinách to bolo také dôležité pre národy a pre svet, ako uprostred dnešného chaosu myslenia v živote, keď zmätok a svojvôľa kolosálnych rozmerov vedú mnohých, čo majú v rukách moc k tomu, že neuznávajú nad sebou a nad ľuďmi nijakú inú inštanciu. Popierajú svedomie a stáročné duchovné i mravné hodnoty, používajú svoju fyzickú silu naskrz nekontrolované, diktujú celým národom svoju tzv. pravdu a popierajú tým posvätné práva človeka, zakotvené aj v premnohých medzinárodných dokumentoch.

Táto neľudská prax spôsobila a stále viac spôsobuje pád poriadku, znemožňuje normálny ľudský život a privoláva pohromy. V tejto situácii by mal každý zodpovedný človek cítiť povinnosť vzoprieť sa na svojom mieste a vo svojom postavení proti záplave svojvôle, ktorá ničí ľudí, civilizáciu i kultúru a ktorá hrozí zničiť už i celú planétu. Treba pevne brániť človeka proti nespravodlivosti i proti neslobode a n e p o d d a ť s a z d a n l i v e j p r e s i l e z l a ! Jedni to robia veľmi čestne teoreticky na univerzitách a iných inštitúciách prednáškami a výskumom ľudských problémov. Iní, ako spisovatelia, čestní zákonodarcovia v parlamentoch, politici a diplomati činmy v duchu pevných etických zásad. Pre mnohých ďalších pripadla azda skromnejšia, i keď nie ľahšia ani bezvýznamnejšia úloha: brániť človeka, právo a slobodu životom. Tým, že odolávajú všetkým formám nepravdy a svojvôle, ktoré majú za cieľ pokoriť a zlomiť človeka. Títo všetci nemôžu azda príliš mnoho a nahlas hovoriť a nemajú v rukách ani inú moc. Ale môžu mať vplyv, ktorý sa nepozorovateľnými cestami šíri na všetky strany.

Takýto tichý a takmer nebadateľný vplyv mali premnohí kresťania všetkých storočí a pomáhali ním udržiavať národy a svet. Takýmto vplyvom pretvorili kedysi postupne rímsku ríšu i barbarské národy a cez zdanlivo nepatrných ľudí, akými boli v počiatkoch Benedikt, František z Assisi, Ignác z Loyoly či premnohí iní, skromní a takmer neznámi mladíci a devy, muži a ženy, pomáhali preduchovňovať podľa evanjelia Európu, Ameriku i ostatný svet pre dobro človeka.

Aj dnes je mnohým dopriate brániť človeka na verejných fórach a vo verejne uznávanom postavení. Iní - túto možnosť nemajú. Mne tiež pripadla úloha omnoho skromnejšia: brániť človeka, jeho

~~dôstojnosť a slobodu predovšetkým ž i v o t o m v rozličných~~
~~zamestnaniach, z toho viac než 20 rokov ako robotník. I keď to bol~~
neľahký, bol to predsa len dobrý údel a ja som ho prijímal dodnes
ako svoje najvlastnejšie poslanie, ktoré som si cez dlhé roky odô-
vodňoval stále dôkladnejšie aj teoretickým myslením aj vierou v
srdci.

Teraz Vám úprimne ďakujem pán prezident i Univerzite Notre Dame
za rozhodnutie vyzdvihnúť i tento spôsob obrany človeka, jeho dôs-
tojnosti, nedotknuteľnosti a jeho práv. Som rád, že podľa Vašich
slov rozhodnutiu univerzity v tomto prípade má dominovať prvok,
ktorý je viac než čisto osobný a ktorým sa má vyjadriť uznanie a
vďačnosť všetkým tým, ktorí - kdekoľvek na svete - obhajujú člove-
ka, od univerzitného profesora cez verejného činiteľa až po Mat-
ku Teréziu a najskromnejšieho misionára v Indonézii alebo v Zambii.
Týmto dostáva Vaše rozhodnutie krásne ľudské rozmery a akúsi po-
svätosť.

Zvlášť by som si priaľ, aby sa poslucháči Univerzity Notre Dame,
ale i ďalší s nimi nadchli rozhodnutím: z pevného postoja viery
dať svoje sily do služby človeka v jeho duchovných i hmotných po-
trebách a aby sa tak stali skutočnou nádejou sveta!

Nakoniec sa musím vyjadriť k pozvaniu, aby som prišiel 18. mája
1986 o s o b n e na slávnosť prijať čestný doktorát práv. Žiaľ,
toto želanie mi za daných okolností nie je možné splniť. Bol by
som však rád, keby som Vám tým nespôsobil príliš veľké sklamanie.
Aj to patrí k môjmu životu!

Na slávnosti ma však zastúpi univ. prof. Dr. Félix LITVA z Gre-
goriánskej univerzity v Ríme. Ja sám budem v týchto dňoch s Vami
veľmi živo duchovne spojený. Zvlášť srdečne už teraz pozdravujem
a blahoželám všetkým vzácnym osobnostiam, ktoré dňa 18. mája 1986
prijmú čestné doktoráty a vyznamenania, na čele s biskupom Jamesom
Mallonom, prezidentom Národnej konferencie katolíckych biskupov.

Magnificencia, pán prezident Univerzity Notre Dame,
ešte raz ďakujem za nečakanú pozornosť. úprimne Vás pozdravujem
a zostávam srdečne Váš

Ján K o r e c

Vilová 7, Bratislava,

Československo

28. apríla 1986.

- o -

Félix LITVA, S.J. sa narodil v Mikšovej /Bytča/ 11. mája 1919, ale
vyrástol v Trnave. Do Spoločnosti Ježišovej vstúpil v Ružomberku
30. júla 1934. V rokoch 1938-41 vykonal si svoje filozofické štú-
diá v Benešove v Čechách. Teológiu študoval v Banskej Bystrici v
rokoch 1942-46. Pre vojnové pomery za knaza bol vysvätený už 25. ja-
nuára 1945. Po skončení teológie študoval na bratislavskej univer-
zite dejiny a francúzsku literatúru. Roku 1951 opustil Slovensko
a prešiel do Ríma, kde pracoval v slovenskom oddelení Vatikánskeho
rozhlasu. Po roku však odchádza do Írska, aby tam študoval za jeden
rok duchovnú teológiu. V rokoch 1953-57 študoval na Gregoriánskej
univerzite v Ríme cirkevné dejiny a dosiahol v tomto odbore dokto-
rát. Od roku 1957 vyučoval na fakulte cirkevných dejín Gregorián-
skej univerzity archivistiku a dejiny vatikánskej administrácie.
15. januára 1968 ho predstavení vymenovali za viceprovinciála slo-
venských jezuitov v zahraničí. Roku 1970 v tomto úrade sa prestaho-
val do Misijného domu slov. jezuitov v Cambridge. Tento úrad zastá-
val do septembra 1975. Popri tom sa venoval tlačovému apoštolátu,
a kultúrnou činnosťou medzi Slovákmi prednáškami sympóziami a čin-
nosťou v kultúrnom odbore Svetového kongresu Slovákov.

Janko S i l a n

B O Ź í S Ů D

Vám, milý Otče biskup J.Ch. Korec,
venujem tento môj sen

Boží súd.

Milovali Ste nielen moje básne,

ale aj moje sny. Zastupovali

Ste Sudcu Krista Pána na zemi

a ja len jedno viem,

že nikoho z nás

ste nevyhnali von.

S úprimným pozdravením

Spoločnosti Ježišovej

Omnia ad maiorem Dei gloriam.

Sály a sály,

stoly a stoly

a všetky naplnené dobrotami.

Sedeli sme, vyčkávali,

pravdaže, s obavami,

keď už príde Sudca Kristus Pán.

A ja som čakal sám,

do seba ponorený

v úvahách.

Krem Boha záchrany tu není.

Ach,

Kráľovstvá zemské, zemské ríše

akosi naraz rozpadli sa v prach,

A ja som ďalej sedel sám,

tam myslím: jak som vravel vyššie,

nevedia už či som mŕtvy či som živý,

len so vzdychaním na perách:

Milosrdenstvo, Pane,

Domine, miserere!

A v týchto vzdychoch bola celá moja spása

a večná budúcnosť.

Tak už dost!

Ticho buď, Janko! Ide krása.

Čakáme, či nám povie: Pokoj vám

alebo vyženie nás von.

Už sa to stalo.

Prichádza Sudca. Rúcho fialové,

ako by pokory vždy bolo málo,

a treba ju mať večne v každom geste a v každom slove.

Mám nevýslovnú blaženosť,

že ešte sme zostali tu v sále.

Nevdojak šepkal som si stále

v hlbokéj viere:

Domine, miserere!

Pohľad malskromný, skrušený,

ako by modlil sa,

mal ruky zopnuté.

Naozaj prosil za nás Otca

a ruky ako by mal rozpiate,

modlil sa za nás všetkých cez veky.

Blaženosť! Ostali v sienach dojatí.

A už sme mohli aj jest

po dlhom čakaní.

Ja ani

ja vlastne ani neviem,

či Sudca voľakoho poslal von.

Myslím, že nikoho, nikoho

z tých, na ktorých som sa

pozeral.

Ja som ich všetkých miloval.

Anton H L I N K A

O prípade slovenského katolíckeho kňaza
Štefana J A V O R S K É H O, SDB.

12. marca 1986 bola vznesená obžaloba proti O. Štefanovi Javorskému, členovi rehole saleziánov don Boska, niekdajšiemu farárovi v Muráni. Dôvod: § 178- marenie dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami. Konkrétne: páter Štefan Javorský spovedal vraj bez súhlasu cirkevného tajomníka počas púte na Mariánskej hore v Levoči v roku 1984 a v tom istom roku slúžil omšu v súkromnom dome v Ždiari.

29. apríla 1986 sa toto obvinenie rozšírilo o ďalší bod: Javorský rozdával pri svätej omši 29. marca 1986 v Spišskom Štvrtku prijímanie.

Vyšetrovanie vedie Štefan ONDERČIN z Okresného oddelenia VB v Spišskej Novej Vsi. Fakty sú jasné- aj niečo vyšetrovať. Uradomuje si to aj súdruh ONDERČIN. Bolo treba osvetliť iba dôvod Javorského počínania. Preto Bezpečnosť nariadila skúmanie jeho duševného stavu: Javorský sa musí dostaviť na Psychiatrické odd. v Levoči.

Kto je vlastne tento Štefan J A V O R S K Ý ?

Narodil sa v roku 1924. Koniec vojny ho zastihol v Českých Budejoviciach, kde sa stretla americká a sovietska armáda. Do vojenskej služby ho chceli získať jedny i druhí. Javorský sa však rozhodol pre seminár v Bratislave. V roku 1950 na protest proti zatknutiu profesorov ho opustil. Do roku 1969 pracoval v bani a v stavebníctve. V tomto období prišiel do styku so saleziánmi a stal sa členom ich rádu. Dokončil teologické štúdiá a bol vysvätený za kňaza. V roku 1969 ho rožňavský biskup Dr. Róbert Pobožný prijal do svojej diecézy a štát mu dal súhlas k pastoračnej činnosti. Naposledy pôsobil ako farár v Muráni, kde ho 26. novembra 1975, teda necelé 4 mesiace po podpísaní Helsinskej dohody, zatkli v kruhu mladých ľudí vo farskej budove. Všetkých legitimovali a farára odvieďli do Kašíc. Obvinili ho zneužívania náboženských funkcií.

Dlhý čas nebolo o ňom nič počuť. Z listov, ktoré napísal z vyšetrovacej väzby rodičia a priatelia vyrozumeli, že s ním zle zachádzajú. Javorský proti tomu protestoval. Raz sa ho pri návšteve príbuzných väzenský dozorca opýtal: "Bili sme Vás?" Javorský úsečne odpovedal: "Vy nie, na to sú tu iní!"

Asi po piatich mesiacoch vyšetrovacej väzby ho postavili pred súd. No po niekoľkých hodinách kvôli smelému vystupovaniu svedkov a prítomných, predseda senátu pojednávanie prerušil, bez udania miesta a času jeho pokračovania. Javorského potom v tajnosti odsúdili na dva roky straty slobody. Podľa oficiálnych dokumentov sa previnil tým, že sa usiloval o priazeň mladých ľudí, že im odporúčal počúvať Vatikánsky rozhlas, že im rozdával náboženskú literatúru, premietal filmy, prehrával magnetofónové pásy filozoficko-náboženského obsahu. Okrem toho vraj v kázňach povzbudzoval k laickému apoštolátu a k duchovnému a misionárskemu povolaniu.

Javorský si odpykal dva roky ťažkého väzenia v Ilave, ktoré mu podlomilo zdravie. Z vlastných úspor chcel poslať žene spolu-vážna-kriminálnika 500.- Kčs. Väzenská správa to však nedovolila.

Po výkone trestu sa Javorský nesmel vrátiť na faru, lebo stratil štátny súhlas. Opäť pracoval v stavebníctve a býval v Spišskom Štvrtku. Po troch rokoch sa znova dostal do konfliktu s políciou. Jeho prítomnosť v obci, príkladný kresťanský život, dobrákosť a priateľskosť mu získalo priazeň všetkých. A to bolo úradom trňom v oku. Znova ho odsúdili na dva roky straty slobody.

Páter Štefan JAVORSKÝ sa teraz po tretej raz nachádza vo vyšetrovacej väzbe. Jeho prípad istotne vzbudí na Západe veľký ohlas, a to hlavne z dvoch dôvodov: ponajprv preto, že sa kriminalizujú také fakty, ako je omša v súkromnom byte, rozdávanie prijímania - ktoré je, iba mimochodom, dnes v Cirkvi povolené aj laikom - a svedčanie pri takej výnimočnej príležitosti, ako je Levočská púť, kde ľudia čakajú v dlhých radoch azda i hodiny, pričom treba podotknúť, že cirkevný tajomník zo Spišskej Novej Vsi - ORENIČ - povolil iba 18 kňazom svedčať!!

Ako sa však prišlo na to, že Javorský svedčal? Niektorí museli svedníkov kontrolovať?! Bol to sám súdruh ORENIČ alebo - ako sa tvrdilo - istý horlivý kňaz zo Združenia Pacem in terris?

Ak Javorského odsúdila za to, z čoho ho obviňujú, tak už nie sme ďaleko od Albánska! V Česko-Slovensku sa potom naplno praktizuje stalinizmus päťdesiatych rokov. Slovenská justícia nedokáže nikomu na svete - ba ani len najvernejším členom komunistickej strany v západných štátoch - že Javorský sa vykonávaním spomenutých dušpastierskych úkonov dajakým spôsobom previnil. Naopak, každý súdny človek vyvodí z toho dôsledky, že v krajine, kde sa dejú takéto veci, sú ľudské práva a základy občianskej slobody neznámym pojmom a medzinárodné dohody zdrapom papiera!

Druhá okolnosť, pre ktorú nikto na svete nebude mať porozumenie, je zaťahovanie psychiatrie do tohto prípadu. Načo tento nový dôkaz o zneužívaní lekárskej vedy proti zdravým ľuďom? Takto aj tí najliberálnejší v demokratickom svete budú musieť konštatovať, že tie neľudskosti, o ktorých sa stále hovorí, sú predsa len pravdivé. Z hľadiska marxistov a komunistov - ak vôbec takí v krajine jestvujú medzi inteligentnými a poctivými občanmi - je do určitej miery pochopiteľné, že Javorský alebo NAVRÁTIL na MORAVE sa stal obeťou dajakej fixnej idey. Usudzujú tak preto, lebo nie sú schopní pochopiť, čo je charakter, čo je závažnosť pravdy, čo je presvedčenie, čo je viera a čo česť. Kresťania to vedia. Dal im v tom príklad Kristus sám, ktorý umrel za pravdu. Preto je každý rozsudok nad nimi o d s ú d e n í m s ú d u a s u d c u !

- o -

- Pápež Ján Pavol II. v nedeľu 27. apríla t.r. dôrazne žiadal slobodu náboženstva pre prenasledovaných kresťanov v Albánsku. Počas návštevy v rímskej farnosti San Gregorio septimo sa Svätý Otec obrátil na skupinu asi 70 albánskych utečencov so slovami, že si každý deň spomína na kresťanov v ich vlasti, ktorí už desaťročia žijú ako mučeníci prvej Cirkvi.

- Pápež Ján Pavol II. znova upozorňoval na nesprávnosť stavať kňazov a laikov na tú istú úroveň. Urobil to počas audiencie delegátov celotalianskej Katolíckej akcie, ktorí mali v Ríme valné zhromaždenie. Zdôrazňoval, aby si všetci katolíci, ktorí sa angažujú v laickom apoštoláte, zachovali svoju identitu laikov a nepokúšali sa o nesprávne rozširovanie pojmu laikátu. Ak sa nerešpektuje rozdielnosť úloh v Cirkvi, znevažuje sa tým osobitosť určitých cirkevných povolaní.

- Svätý Otec pripravil ďalšiu encykliku, piatu počas 7-ročného pontifikátu, o Duchu Svätom.

- o -

Rudolf Blatnický

v rozhovore s biskupom pre Slovákov v zahraničí
Dominikom Hrušovským z príležitosti jeho 60. narodenín.

1. júna 1986 slávil svoje 60. narodeniny mons. Dominik Hrušovský, biskup pre slovenských katolíkov v zahraničí, rektor Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme. Na začiatok stručne spomenieme dôležitejšie mílniky jeho životnej cesty.

Otec biskup Hrušovský sa narodil 1. júna 1926 vo Veľkej Máni pri Šuranoch. V roku 1945 zmaturoval na šuranskom gymnáziu. Bohoslovecké štúdiá začal v tom istom roku v Bratislave, ale o rok neskôr odišiel študovať do Ríma, kde bol roku 1950 vysvätený za knaza. Po niekoľkých rokoch úspešnej pastoračnej práce na fare v severnom Taliansku bol roku 1955 menovaný za profesora teológie vo Viterbe pri Ríme. Roku 1962 odchádza do Paríža za duchovného medzi slovenských vysťahovalcov a roku 1966 natrvalo zakotvil v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda v Ríme, najprv ako redaktor "Hlasov z Ríma". 1. marca 1973 bol vymenovaný za rektora spomenutého Ústavu a 17. júna 1973 mu Svätá Stolica zverila aj hlavnú zodpovednosť za dušpastiersku činnosť medzi slovenskými vysťahovalcami. Napokon 18. decembra 1982 bol vymenovaný za biskupa a 6. januára 1983 prijal biskupskú vysviacku vkladáním rúk Svätého Otca Jána Pavla II.

- Otec biskup, pri Vašej životnej šesťdesiatke by sme sa chceli dozvedieť niečo aj o Vašej mladosti a ďalších rokoch. Napríklad v poslednom čísle "Hlasov z Ríma" sa píše, že zo svojich 60 rokov ste strávili iba 8 rokov na Slovensku. Ako to vysvetliť?

Áno, je pravda, na Slovensku som žil okružlo asi 8 rokov. Päť rokov, lepšie povedané päť pracovných sezón som prežil s rodičmi v Rakúsku, sedem rokov som bol v Maďarsku, lebo pochádzam z južného Slovenska, ktoré od novembra 1938 do konca II. svetovej vojny bolo obsadené Maďarmi. Od roku 1946 som trvalo v zahraničí. Najprv ako bohoslovec, po vysviacke ako knaz na rôznych poliach knazskej činnosti. Z týchto posledných 40 rokov som prežil 4 vo Francúzsku ako farár pre Slovákov v Paríži, ostatné v Taliansku. Myslím, že vysvetlenie toľkých zmien je jasné z môjho chudobného pôvodu, z politických udalostí tohto storočia a z môjho kňazstva.

- Otec biskup, mohli by ste nám prezradiť niečo o období Vášho študentského života v Šuranoch, najmä čo sa týka národnej, prípadne náboženskej činnosti?

Slovenské gymnázium v Šuranoch som navštevoval od jesene 1938 do maturity v lete 1945. Gymnázium v Maďarsku nemalo vlastnú budovu. O miestnosti sme sa delili s meštianskou školou. Nemali sme knižnicu. Mali sme len málo slovensky cítiacich profesorov, nemali sme dosť slovenských učebníc. A k tomu bola vojna. Napriek tomu však úroveň štúdií bola dobrá, kultúrne záujmy živé a aj mimoškolská kultúrna činnosť študentov veľmi čulá. Na gymnáziu sme mali samovzdelávací krúžok Antona Bernoláka a Mariánsku kongregáciu, ktoré mávali striedavo schôdzky vždy v sobotu s kultúrnym a náboženským programom. Účasť študentov na schôdzkach bývala vysoká. Bol som tajomníkom krúžku od 4. do 6. triedy gymnázia a predsedom Mariánskej kongregácie v posledných dvoch triedach. Hrybnou silou krúžku bol riaditeľ Dr. Jozef Hudec, Mariánsku kongregáciu viedol profesor náboženstva Karol Markovič. Dnes sú už obidvaja mŕtvi. Osobne som sa mimo školy hodne venoval divadlu. V rodisku, vo Veľkej Máni, sme mali dobrý ochotnícky krúžok. Keď som tam v roku 1968 po 22 rokoch sa vrátil prvýkrát na Slovensko, členovia krúžku ma nahovárali,

~~Či si vraj nezahráme divadlo. Nebolo kedy, ale pasia iste tu bola.~~
 - Ako sme spomenuli, roku 1946 ste začali študovať teológiu v Ríme. Mali ste už počas svojich štúdií možnosť urobiť niečo pre svojich krajanov?

Teologické štúdiá a príprava na kňazstvo nás v Ríme dôkladne zamestnávali, času teda veľa nebolo. Na apoštolát vo vlasti sme však neprestajne mysleli. V Kolégiu sv. Jána Nepomuckého bol činný misijný krúžok a krúžok Katolíckej akcie. Prvý viedol mons. Vrablec, druhý mons. Medový, obaja Slováci. Niektoré z našich i mojich príspevkov boli uverejnené v časopise slovenských bohoslovcov "Teológ", ktorý vydávali naši bratislavskí kolegovia a v ročenke Slovenských misijných diel, ktorá vychádzala v Nitre. Keď Vatikánsky rozhlas na Vianoce 1947 začínal pravidelné české a slovenské vysielania, prvými pracovníkmi slovenskej časti boli slovenskí bohoslovci z Nepomucena. Bol som tiež medzi nimi.

- Vo Vašom ďalšom živote sú niektoré zaujímavé zvrhky. Napríklad roku 1962 už ako skúsený a obľúbený profesor teológie ste odrazu opustili Taliansko a zakotvili ste v Paríži. Ako k tomu prišlo?

Prišlo k tomu veľmi jednoducho: vždy som sa cítil slovenským kňazom, začleneným do trnavskej arcidiecézy, vtedy ešte apoštolskej administratúry. Keď sa ukázali potreby pracovať na slovenskom poli a príslušné cirkevné vrchnosti to povolili, zanechal som na pozvanie mons. Gašparíka profesúru a šiel som do Paríža za farára pre tamojších krajanov.

- A je tu aj ďalší prekvapujúci zvrh: roku 1966 ste opustili Paríž a presídlili ste sa do SÚSCM v Ríme. Aké dôvody Vás k tomu pohli?

V Paríži by som bol mal čo robiť a žil som rád vo Francúzsku. Novopostavený Ústav sv. Cyrila a Metoda v Ríme však potreboval i nové pracovné sily. Pre mňa bolo rozhodné stanovisko otca biskupa Lazíka, ktorý mons. Gašparíkovi, riaditeľovi Slovenskej katolíckej misie vo Francúzsku, na jar 1966 napísal, že si želá, aby som prešiel do Ríma. Bolo to v mojom kňazskom živote po prvýkrát, čo mi môj biskup mohol niečo rozkázať. Nuž, ako by to bolo vyzeralo, keby som ho nebol poslúchol?

- Do svojho biskupského erbú ste si dali heslo "Dispersoro congregare - Roztratených zhromažďovať". Mohli by ste nám prezradiť, prečo a ako sa Vám toto programové heslo doteraz podarilo spĺňať?

Heslo má biblické a duchovné korene. Zo starozákonných dejín vieme, ako Židov v babylonskom zajatí posilnovala nádej, že sa aspoň zvyšky Izraela vrátia z vyhnanstva do rodnej vlasti, aby znovu vybudovali Jeruzalem. Proroci medzi vyhnancami mali za úlohu zhromažďovať roztratených krajanov, udržiavať ich v nádeji a tak prispieť k duchovnej obrode národa. Moja úloha je duchom blízka týmto nádejám a túžbam. Darí sa ju spĺňať? Posúdiť to môže len Boh sám. Našou povinnosťou je neustávať, oživovať, zhromažďovať. A to tiež neide bez Božej pomoci.

- Otec biskup, t.r. bude 40 rokov odvtedy, čo ste zanechali rodné Slovensko. Po takom dlhom časovom odstupe, aký je Váš vzťah k národu, z ktorého pochádzate?

Myslím taký, aký vždy bol: Slovákom som sa narodil z Božej vôle a v celom svojom živote vidím vedenie Božej Prozreteľnosti. Považujem si za povinnosť udržiavať v slovenských veriacich za hranicami Slovenska kresťanské povedomie a život. Myslím však neprestajne aj na rodnú vlasť, ktorej dejiny sú nerozlučne spojené s kresťanstvom. Žijem a pracujem v nádeji, že sa náš národ dožije nového rozkvetu v tomto duchu: v úplnej slobode a v skutočnom pokoji!

~~Veľko priemyselník a multimilionár slovenského pôvodu,~~
 Štefan Roman, predseda správnej rady a riaditeľ uranového
 koncernu Denisom mine limited v Toronte, ktorý sa 17. apríla 1986
 dožil 65 rokov, uverejnil v kanadskom časopise "Leader" článok
 s názvom

C e s t a k m i e r u .

Výber článku pripravil Martin Lipovec.

Ten kto povedal, že vojna je vec príliš dôležitá na to, aby ju nechali v rukách generálov a že vnútroštátne i medzinárodné záležitosti sú príliš dôležité na to, aby sme ich nechali na riešenie politikom, možno ani veľmi nepreháňal, pretože generáli či politici musia skladať účty národu. Toto je podstata demokracie, zatiaľ jediného politického systému, ktorý môže zaručiť prostriedky na obranu, všeobecný blahobyt a radosť zo slobodného života pre nás i pre našich potomkov. Demokraciu je možno založiť na vzdelanom a informovanom obyvateľstve, ktoré má založené všetky ľudské práva a odovzdá navždy všetky svoje sily cieľu hľadania pravdy.

Nie je to ľahké, pretože pravda - tak ako realita - je niekedy tvrdá a nekompromisná. Toto všetko vyúsťuje v najväčšom paradox demokracie, rozdielom medzi hľadaním pravdy, čo je poslaním každého slobodného občana a hľadaním možností, čo je zasa základnou doktrínou politikov.

Tento paradox je však možné vyriešiť učením, tradíciami a hodnotami nášho židovsko-kresťanského dedičstva. Boh, ktorý zaručuje ľudstvu slobodnú vôľu, kladie na nás zároveň zodpovednosť za naše skutky. Zodpovednosť je cenou, ktorú musíme platiť za slobodu. Tým Boh uchováva v nás dôstojnosť jednotlivca, slobodu a morálku.

Demokracia je teda stelesnením židovsko-kresťanského kréda. Naopak, popieranie Boha a jeho učenia je zároveň popieraním zodpovednosti a práv jednotlivca a podkopávaním rovnosti a ľudskej dôstojnosti. Pred týmto dnes stojí svet, pretože rastie počet jednotlivcov a vlád, ktoré zabúdajú, že za všetko musíme platiť. A platidlom je zodpovednosť: osobná, národná a medzinárodná.

Dôkazy neschopnosti platiť sú všade okolo nás. Roman poukazuje na deštrukcie pracovnej morálky sociálnymi opatreniami, vďaka ktorým sa dá zarobiť dobre aj bez práce, ďalej na pokusy zbankrotovaných krajín, aby si udržali politickú moc tým, že rozdeľujú medzi obyvateľstvo viac, ako sú schopné vyrobiť. A na medzinárodné snahy na udržanie mieru udržiavaním nukleárnej rovnováhy.

Tieto problémy kladú pred nás dôležitú úlohu: nájsť riešenie skôr, ako dôjde k ďalšej svetovej katastrofe!

Kľúčom k riešeniu tohto problému sú - podľa Romana - odpovede na štyri základné otázky:

1. Je možné vyhrať súčasný zápas o ľudskú dušu inak, ako na bojisku?
2. Bude Západ schopný vyriešiť problém chudoby, v ktorej čoskoro bude žiť 85 % obyvateľstva sveta?
3. Sú kapitulácia alebo smrť jediné východiská v čase, keď svetu hrozí nukleárna katastrofa?
4. Bude vôbec ľudstvo schopné začleniť do svojho života duchovnú dimenziu?

Neočakávané ťažkosti vznikli tým, že sa zo ZSSR stala svetová veľmoc. Predtým ani jediná krajina v histórii nezakladala svoj politický systém, ekonomiku, sociálne programy a stratégiu na dobytie

~~sveta na popieraní existencie Boha.~~ Neskrývanou snahou tejto veľmoci je vztýčiť zástavu ateistického komunizmu v každej časti sveta. Tento proces sa začal v roku 1917.

Štefan Roman v uvedenom článku ďalej uvádza, že súčasnou fázou sovietskej stratégie je znemožniť dodávky ropy z Blízkeho Východu pre konvenčný vojenský arzenál Západu a nastoliť satelitné režimy v západnej hemisfére. Najúrodnejšou oblasťou sa im zdá Karibská oblasť, kde sa už Moskve podarilo získať Kubu. Medzitým takmer 300 miliónov občanov ZSSR žije v izolácii. Je to zúfalý pokus režimu odoprieť im nielen prístup k vedomostiam a k Božej láske, ale aj radosť zo slobody, šíriacej sa zo Západu.

V súvislosti s odpoveďou na 1. otázku, týkajúcej sa zápasu o dušu človeka, Štefan Roman píše, že koexistencia medzi ateistickým komunizmom a západnými spojencami je v každom prípade možná. Avšak iba v tom prípade, ak súperu budú dodržiavať zásady morálky namiesto použitia mocenských prostriedkov. Štefan Roman pevne verí, že vládcovia v Kremli sa spamätajú a hrdo vyhlásia: S Bohom nie je nič nemožné!

V súvislosti s odpoveďou na 2. otázku uvádza, že takmer 85 % obyvateľstva zemegule, žijúceho v chudobe, sa môže ľahko stať obeťou demagógie, že rýchle vyriešenie problémov je možné. To je výhodné práve pre Sovietov. Jediným riešením je tu zvýšená iniciatíva Západu pri podpore týchto krejín bez ohľadu na cenu. Akékoľvek náklady sú nízke v porovnaní so stratou, ktorú by Západ musel zaplatiť, ak by Tretí svet padol do osídíel komunizmu, pretože potom by Západ musel brániť demokraciu proti posilnenému sovietskemu impériu.

Jediná odpoveď na 3. otázku je, že svetový mier môže byť zaručený len vtedy, keď jedna strana bude dosť silná na to, aby bola schopná neutralizovať útok druhej. V tomto kontexte je jediným riešením americký výskumný program strategickej obrany.

K otázke začlenenia duchovnej dimenzie do života celého ľudstva píše, že v srdciach ľudí na Západe existuje neuhasiňajúca túžba zjednotiť sa so slovanskými národmi v strednej a východnej Európe v dlho odkladanej spoločnej oslave víťazstva nad nacistickou tyraniou. A po tom istom túžia aj ľudia na druhej, východnej strane železnej opony. K tomuto by postačili dve veci:

- vyhlásenie duchovnej slobody v ZSSR
- a odmietnutie ateistickej doktríny.

Úspech v týchto oblastiach by umožnil nový začiatok. So znížením - ak nie odstránením - nukleárneho nebezpečenstva by sa statoční ľudia na oboch stranách železnej opony mohli sústrediť na zavádzanie nového svetového poriadku.

Neexistujú záruky, že ^{sa} toto niekedy uskutoční a uzatvára slovami: avšak tým, ktorí by si zúfali alebo odmietli moje presvedčenie ako nevýznamné a nerealistické, môžem povedať iba toto: nemali by sme byť prekvapení tým, že mudrci kráčajú na svojej ceste ku cnosti pomalšie ako hlupáci na ceste k neresti, pretože vášne nás ťahajú so sebou, zatiaľčo rozum iba ukazuje cestu!

- o -

Nepresvedčuj protivníka o jeho omyle, ale ukáž mu svoju vznešenú pravdu. /Lacordaire/

Človekovi dáva hodnotu vôľa. /Sv. Augustín/

- o -

Združenie slovenských katolíkov v Spojených štátoch a v Kanade

vzniklo vo februári 1911 z iniciatívy slovenského kňaza, prírodovedca a vynálezcu Jozefa MURCAŠA. Zjednotilo spolky slovenských katolíkov v Amerike a v Kanade a stalo sa ich strechovou organizáciou, aj keď každý zo spolkov a krajských organizácií si zachovali svoj vlastný charakter a pole pôsobenia.

Ústredným cieľom zakladateľov bola pastoračná činnosť a tomuto svojmu poslaniu zostalo Združenie verné dodnes. Význam, aký pripisuje Svätá Stolica činnosti a pôsobeniu Združenia slovenských katolíkov, podčiarkuje - okrem iného - skutočnosť, že prvá zahraničná cesta kard. Tomku v jeho funkcii prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov viedla práve do miesta zrodu Združenia na slávnosť 75. výročia jeho založenia.

Ústredným bodom týchto osláv bola slovenská omša, ktorú celebraval kard. Jozef TOMKO. V slávnostne vyzdobenom chráme Najsvätejšieho Srdca Ježišovho sa tiesnili stovky slovenských veriacich, ktorí si nechceli nechať ujsť príležitosť uzrieť prvého slovenského kardinála v tomto storočí a prijať z jeho rúk požehnanie. Koncelebrantami slávnostných bohoslužieb boli biskupi zo Scrantonu, do diecézy ktorého farnosť Najsvätejšieho Srdca Ježišovho vo Wilkes Barre patrí, ďalej biskup z Greensburgu, ako aj ďalší cirkevní hodnostári, z ktorých by som chcel spomenúť biskupa Michala Rusnaka zo slovenského gréckokatolíckeho biskupstva sv. Cyrila a Metoda v Toronte v Kanade, arcibiskupa Nicolasa Elku, bývalého svätiakeho biskupa v Cincinnati, Ohio a biskupa Andreja Grutku, bývalého biskupa v Gary v Indiane. Boli tu aj ďalší cirkevní hodnostári a desiatky slovenských duchovných a predstaviteľov slovenských farností z Pensylvánie, ale aj z ďalších častí Spojených štátov.

Slávnostnú kázeň predniesol kard. Jozef Tomko a uviedol ju slovami: "Vaše excelencie, všetci biskupi, biskup Herbert, bratia a sestry a Vy všetci krajanovia a rodáci, predovšetkým vedúci Združenia slovenských katolíkov v Spojených štátoch a v Kanade".

Kardinál Tomko prednášal kázeň striedavo po anglicky a po slovensky, V úvodnej časti spomínal začiatky Združenia slovenských katolíkov, február 1911, kedy reverend Jozef Murgaš zhromaždil vo Wilkes Barre 36 duchovných a 200 laikov, ktorí sa tu za účasti a súhlasu scrantonského biskupa Hogana a clevelandského svätiakeho biskupa Jozefa Koudeľku dohodli na založení Združenia slovenských katolíkov. Kardinál ďalej spomenul, že 75. rokov vykonávalo Združenie svoju činnosť v službe Cirkvi, ktorej je súčasťou. Poukázal na postavenie Združenia dnes, kedy je súčasťou Americkej národnej biskupskej konferencie a je priamo zastúpené aj v Národnom katolíckom direktórii Spojených štátov. Potom zdôraznil, že hoci Združenie bolo založené predovšetkým aby slúžilo slovenským katolíkom, tak si vždy zachovalo aj svoju univerzálnu a misijnú dimenziu. Ďalej povedal :

"Vidí sa mi preto, že táto historická spomienka založenia a jubileum Združenia na tomto historickom mieste nám môže byť aj inšpiráciou pre budúcu činnosť každého jedného z nás, práve tak ako aj Združenia. Táto inšpirácia by sa dala zhrnúť do troch bodov:

- vernosť Ježišovi Kristovi, Dobrému Pastierovi a jeho ovčincu-Cirkvi,
- vernosť svojmu pôvodu
- a napokon vernosť jeho pastoračnému a misijnému cieľu.

Ja som Dobrý Pastier, hovorí Pán. Poznám svoje ovce a moje ovce poznajú mňa. Moje ovce počúvajú môj hlas. Ja ich poznám a oni idú za mnou. Dávam im večný život, nikdy nezahynú a nik ich nevytrhne z mojej ruky. Takto nám vykreslil Ježiša Krista, Božieho Syna,

svätý Ján." Kardinál potom pokračoval popisom obrazu Pastiera, ktorý vedie svoje ovce, ktorý je tiež krásnym obrazom z krajiny našich otcov a ktorý je mimochodom prvým obrazom, prvým znázornením Ježiša Krista v kresťanskej ikonografii, ktorý sa zachoval v rínskych katedrálach. Zdôraznil potom tak vernosť pastiera, ktorý chráni svoje stádo pred útokmi vlkov a poďčiarkol aj vernosť oviec Pastierovi a jeho ovčincu - Cirkvi. Ďalej pokračoval:

"Náš slovenský ľud ako v Amerike tak aj na Slovensku ostal cez stáročia verný Kristovi a to ho zachránilo pred mnohým a mnohým a aj pred fyzickým zánikom. Združenie slovenských katolíkov malo a má aj dnes za hlavný cieľ žiť a zachovať túto vernosť u Slovákov tu za oceánom, ale aj tam pod Tatrami: vernosť Kristovi, vernosť Cirkvi, vernosť tým, ktorých Kristus ustanovil za pastierov svojho stáda. A tak dnešný deň a táto liturgia má byť predovšetkým obnovou tejto vernosti v hĺbke srdca a v zátihí nášho svedomia. Lebo naozaj sme Jeho ľud a ovce z Jeho stáda!"

V ďalšej časti svojej kázne, v ktorej kard. Tomko hodnotil prácu Združenia, ktorá sa vždy sústreďovala na pastoračné úlohy, zdôraznil okrem iného aj to, že vernosť Kristovi navykčuje vernosť svojmu pôvodu a koreňom, ale naopak: vychádza z nej, osobitne ak sú hlboko kresťanské, ako to dosvedčuje príklad Slovákov. Spomenul aj zásluhy Združenia o založenie a vybudovanie Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme a jeho záslužnú činnosť na poli vydávania náboženskej literatúry a jej šírenia. Všetko nie je možné pre krátkosť času ani spomenúť. Kard. Tomko ďalej povedal:

"Ak sú dnes na Slovensku v obehu stovky a tisíce náboženských kníh, ak je v každom z kostolov Slovenský misál, ak nie je viera potlačená vari najväčším útlakom v histórii, ak sa podaktorí slovenskí mladenci môžu stať kňazmi, tak je to tiež vďaka a zásluhy činnosti a pôsobeniu Združenia!"

V závere svojej kázne kard. Tomko potom okrem iného uviedol:

"Združenie slovenských katolíkov ostalo verné svojmu náboženskému poslaniu, zorganizovalo celý rad pastoračných konferencií, počnúc od prvej u slovenských jezuitov v Cambridge v Kanade. Niektoré z nich sa konali aj v našom Ústave v Ríme. Rozličné púte do Washingtonu, do Ríma a na iné miesta. Minuloročné cyrilometodské oslavy a iné náboženské podujatia sú jasným znakom tejto pastoračnej línie. Práve vlnajšie oslavy ukázali tiež, že duch Združenia je naozaj katolícky a otvorený aj pre iných, či sú to Slovania alebo iné národnosti. V tejto súvislosti by som chcel otvoriť okno Združenia na svet - myslím na ten celý svet - na ten misijný svet."

Svoju kázeň zakončil kardinál želaním, aby Združenie pokračovalo vo svojej činnosti v tomto zmysle a zaželel mu do poslednej štvrtky storočia mnoho úspechov a Božieho požehnania.

V sále jedného z miestnych hotelov sa po slávnostnej omši zišli účastníci osláv na posedenie. Aj tu odznelo mnoho prívetov a prejavov, v ktorých rečníci hodnotili činnosť Združenia slovenských katolíkov a vyslovili želania do budúcnosti. Aj tu mal záverečný prejav kard. Tomko. Naučala ma osobitne tá jeho stať, v ktorej sa zmienoval o myšlienkách, ktoré ho zamestnávali po menovaní za kardinála a prefekta kongregácie pre evanjelizáciu národov. Okrem iného si kládol otázku, prečo si Božia Prozreteľnosť vybrala práve jeho, príslušníka malého národa v srdci Európy a zverila mu úlohu starať sa o šírenie evanjelia medzi národmi sveta. Po dlhom premýšľaní a úvahách - povedal kard. Tomko - došiel k záveru, k vysvetleniu, že to bolo zrejme pre rýdzy slovenský charakter, pre vrúcnosť vo viere, ktorú si Slováci zachovali od prvopočiatkov a ktorú mu do srdca vstúpila jeho matka, prostá slovenská žena. A práve s touto vrúcnosťou vo viere sa podujal na svoju ťažkú úlohu: priblížiť Kristovo učenie ľuďom tretinám ľudstva, ktoré ho dočes nepoznajú. Koniec.

~~Dňa 28. júna 1986 zahájil predseda Svetového kongresu Slovákov,~~
~~kanadský priemyselník Stefan Roman v Mount Pocono, Pensylvánii,~~
III. svetový festival slovenskej mládeže.

Už v piatok, 27. júna sa začali schádzať do Mount Pocono účastníci III. svetového festivalu slovenskej mládeže. Prichádzajú doslova z celého sveta. Po spoločnej večeri sa konal viac-menej neformálny spoločenský večierok. V sobotu o 10 hod. bolo oficiálne otvorenie tohto, v poradí už tretieho svetového festivalu slovenskej mládeže. Neschádza sa tu iba mládež, ale dalo by sa povedať ľudia všetkých vekových kategórií. Prvý takýto festival bol vo Waldkreiburgu v NSR. Zúčastnilo sa na ňom asi 500 ľudí. Očakáva sa, že na tohtoročnom festivale sa zúčastní okolo 3000 osôb.

Po slávnostnom sprievode krojovaných skupín za zvukov pochodovej hudby, ktorý skončil pred budovou rekreačného strediska, sa ujal slova generálny tajomník SKS /Svetového kongresu Slovákov/ rev. Dušan Tóth. V krátkom príhovore privítal všetkých mladých i - podľa jeho slov - mladých duchom. Potom sa pripojili príhovormi niektorí z hlavných organizátorov tohto podujatia. Bol medzi nimi aj americký Slovák pôvodom z Myjavy, pán Emil Wagner, majiteľ tohto krásneho rekreačného strediska. Po ňom povedal niekoľko slov starosta mesta Pocono, ktorého rodičia tiež prišli pred mnohými rokmi do tejto krajiny zo Slovenska. Potom hovoril člen Senátu Spojených štátov za štát Pensylvánia, senátor O'Peick. Po príhovoroch predstaviteľov slovenského i amerického politického i verejného života pristúpil k mikrofónu predseda SKS, Stefan Roman a oficiálne vyhlásil festival za otvorený.

Prezident Spojených štátov Ronald Reagan poslal III. Svetovému festivalu slovenskej mládeže tento pozdrav :

"Teší ma, že sa mi naskytla príležitosť poslať srdečné pozdravy všetkým tým, ktorí sa zhromaždili na III. Svetovom festivale slovenskej mládeže. Americkí Slováci patria do bohatého etnického spektra, ktoré obohacuje našu kultúru a je veľmi dôležité pre silu a životnosť Spojených štátov Amerických.

Váš festival je symbolickým vyjadrením bohatých tradícií zeme Vašich predkov, ako aj vyjadrením Vašej odovzdanosti princípom a ideálom, na ktorých je založená aj táto krajina. Hrdinský slovenský ľud nemá možnosť využívať mnohé základné práva, ktoré sú neoddeliteľnou časťou amerického života. Tieto práva sú mu od skončenia II. svetovej vojny upierané sovietskou okupačnou tyraniou. Duch slobody a základné ľudské práva sú v zemi Vašich predkov systematicky utláčané neľudskosťou štátnej totality. Napriek tejto situácii Slováci na celom svete žijú vo viere, že nič neuhasí ich hlboké národné povedomie a nikomu sa nepodarí zničiť túžbu ľudského ducha po slobode.

Boh je vládcom všetkých národov a celej histórie a som presvedčený, že s Jeho pomocou svetlo slobody raz vyženie temnotu zo všetkých kútov zeme!

Na záver chcem vyjadriť svoju solidaritu so Slovákami na celom svete v ich odvážnych snahách zabezpečiť ľudské práva a uchrániť národnú samobytnosť ich milovanej vlasti. Boh Vás požehnaj!

Ronald Reagan "

Po oficiálnom otvorení sa prítomní odobrali do športovej haly, kde sa konali športové a kultúrne vystúpenia. Na kúpalisku prebiehali plavecké športové podujatia, po nich sa budú konať bohoslužby a potom nasleduje spoločná večera a spoloč. večierok. V nedeľu festival pokračuje.

Martin Lipovec. Hlas Ameriky

Rajecká Lesná '86

31. mája sa konala v niekdajšom Frývalde, terajšej Rajeckej Lesnej, tradičná každoročná púť. Tohto roku bola preložená o týždeň neskoršie z dôvodu volieb. Bola však tradičná? Nelíšila sa v niečom od predchádzajúcich?

Líšila sa najmä tým, že po oslavách 1100. výročia smrti sv. Metoda na Velehrade v roku 1985, na tejto púti sa zúčastnilo omnoho viac mladých. Putovali cez Valaskú Belú peši po lazoch do Gápľa a cez hory do Čičman. Iná skupina zo Zliechova peši cez Čičmany do Frývaldu. A zase iné skupiny cez Považskú Bystricu, Domanižu, Rajec. Mladých neodradilo ani zlé počasie a chladné sobotné ráno.

V Rajeckej Lesnej, ako každoročne, boli ako lákadlá postavené kolotoče a strelnica, pred kostolom a v kostole pri večernej bohoslužbe bola zlá počutelnosť rozhlasovej aparatury. Mladých to však nerozladilo, lebo sa prišli pokloniť sviatostnému Spasiteľovi a uctiť si svoju Matku. Prekonali všetky prekážky, zjednotili a vytvorili spoločenstvo viery a lásky. Túto silu vyžarovali večer na Kalvárii, kde sa po slávnostnom sprievode so Sviatosťou Oltárnou zišli pri svojich piesnach a za zvuku gitár vyjadrovali odhodlanie kráčať za Ježišom a Máriou, postaviť sa tvárou v tvár budúcnosti, ktorú majú tvoriť. Veď Ježiš je s nimi, on im pomôže a Mária im ukáže cestu k Nemu. Ona ich bude usmernovať v tvorení budúcnosti nášho malého slovenského národa.

Túto zodpovednosť za budúci vývoj v našej krajine si uvedomila tiež skupina mladých pri nočnej poklone, keď vyjadrila svoju vernosť a odhodlanie budovať a brániť Cirkev na čele so Svätým Otcom.

Na tejto púti dokázali mladi vytvoriť spoločenstvo, v ktorom bola zrejmá Ježišova prítomnosť. On bol s nimi pri modlitbách, adoráciách, ktoré prebiehali po celú noc za striedania mladých i starších, moderných i starších piesní z JKS, spontánnych i klasických modlitieb.

Tak ako každá púť, i táto nám dodala silu, elán, upevnila jednotu, dala námety do ďalšej práce na poli apoštolátu. Nové priateľstvá isto nebudú len chvíľkové!

Z púte odchádzame každý iným smerom do všedného života, v ktorom sa stretneme nielen s priateľmi, ale i s chybami svojimi a iných, s prázdnotou a plytkosťou. Vtedy nám spomienka na prežité chvíle pri Ježišovi a Márii dodajú novú silu a odhodlanie, ako sme to slúbili pred oltárom, že ich budeme nasledovať. S pohľadom na nich prekonáme každú prekážku a po prípadnom páde dokážeme znova vstať. Poprosme preto častejšie o ochranu a pomoc tých, ktorým sme sa zverili, Mária nás neopustí a ukáže nám cestu k Ježišovi!

-Pepo účastník -

Staň sa spolupracovníkom misionárov Božieho Slova na Slovensku!

Svojim finančným príspevím na misie staneš sa účastný na 1800 svätých omšiach ročne, ktoré za teba odslúžia misionári, účinkujúci vo všetkých svetadieloch. Ako ich spolupracovník, pomáhaš svojim príspevkom šíriť evanjelium medzi pohanmi. Podporuj ich činnosť pravidelným prispievaním do misijných centier!

P. Arnold Janssen,
zakladateľ Spoločnosti Božieho Slova
a Spoločnosti "Služobník Ducha Svätého".

V biskupstve Münster v mestečku Goch žili zbožní kresťanskí rodičia Gerard Janssen a Katarína, rodená Wellesen. Otec bol hospodár, povozník, na svojich cestách neúnavný v modlitbe, hlavne ruženca a matku všade volali "modliacou sa matkou". Dali život 11 deťom, z ktorých všetky boli vychované vo svätej ukáznenosti.

Medzi deťmi zvlášť vynikal Arnold, ktorý sa narodil 5. novembra 1837. V ten istý deň bol i pokrstený. Ako chlapec sa vyznačoval nevinnosťou, skromnosťou a zbožnosťou. Arnold od malička počúval otca, ktorému svojím deťom predčítaval z Análov Spolku šírenia viery. Ako 12-ročný pristúpil k prvému svätému prijímaniu. Zavčas sa začalo v ňom rozvíjať volanie po kňazstve, čo podporoval usilovnou modlitbou.

Najprv študoval v biskupskom štúdiijnom ústave v Gaesdoncku, potom na Boromejskom ústave v Münsteri a nakoniec na univerzite v Bonne a na Akadémii v Münsteri, kde sa stal po teologických štúdiách roku 1861 kňazom, vysvätený na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Ihneď prevzal funkciu učiteľa a zástupcu rektora na verejných školách v Bocholte a neúnavne pracoval v pastorácii. S veľkou usilovnosťou rozširoval Apoštolát modlitby a viacerými spismi a kázňami rozširoval pobožnosť k Srdcu Ježišovmu.

To mu však nestačilo. Myšlienka na večné spasenie pohanských národov, ku ktorým ešte neprenikla zvesť evanjelia, nútila ho založiť misijný dom pre výchovu kňazov pre misijné krajiny. Pretože v Nemecku prebiehal v tých časoch kultúrny boj, ktorý Cirkvi v mnohom obmedzoval, roku 1875 založil misijný dom v holandskej obci Steyl, v diecéze Roermond.

Na podnet apoštolského vikára v Hong-Kongu, Timoleona Rajmondiho z milánskeho inštitútu a po schválení biskupom Augustom Paredisom z Roermundu, založil Spoločnosť Božieho Slova a neskôr ako pomoc pre misionárov a pre výchovu ženskej mládeže a k vyučovaniu žien založil misijnú Spoločnosť služobník Ducha Svätého. Nakoniec založil misijnú Spoločnosť Služobník Ducha Svätého večnej poklony, aby vyprosil a zaistil hojnosť Božieho požehnania pre misijné práce.

V roku 1879 vyslal prvých misionárov do Číny a v nasledujúcich rokoch do iných svetadielov. Medzitým založil päť domov v Európe a jeden v chicagskom biskupstve.

Pri tejto činnosti sa vynorovali mnohé ťažkosti a mnoho musel prestať. Všetko ale znášal a prechodil nezlomnou odvahou a neochvejnou dôverou v Boha. Spoločnosť Božieho Slova obdržala roku 1901 "dekrétum laudis" a roku 1910 konečné schválenie, niekoľko mesiacov po smrti svojho zakladateľa. Obidve Spoločnosti sestier Služobník Ducha Svätého obdržali to isté schválenie o niečo neskôršie.

K rozšíreniu a prehĺbeniu Božieho kráľovstva v dušiach, šteylský misijný dom bol prenechaný tiež na exercície, duchovné cvičenia. Už za jeho života touto duchovnou obnovou prešlo 5420 kňazov a viac ako 40 tisíc laikov, medzi nimi 8 tisíc učiteľov.

Po takomto požehnanom a záslužnom živote zomrel 15. januára 1909 po porážke, ktorá ho ale v duševnej činnosti nebrzdila.

Už Pius X. ho nazval svätcom. V rokoch 1935-37 v Roermonde prebiehal biskupský proces o jeho svätosti, o jeho spisoch a o tom, či sa mu nevzdávala verejná úcta. 22.11.1939 vydala Kongregácia obradov dekrét, že v jeho spisoch nie je nič, čo by bránilo v ďalšom pokračovaní procesu. T.č. je už vyhlásený za svätého.

P. Freinademetz, čínsky misionár.

V brixenskom dome je po kázni. Prítomní sú i študenti biskupského seminára a medzi nimi plavovlasý Jozef Freinademetz z Abtei. Po slovách kazateľa "deti prosili chleba a nebol nikto, kto by im ho podal" začalo v ňom klíčiť a rásť rozhodnutie stať sa misionárom.

V lamentáciach Veľkého týždňa sa znova opakuje žaloba, až napokon priateľovi prezradil, čo hýbalo jeho srdcom! "Počul si, na čo sa Jeremiáš žaluje: deti pýtali chleba. To platí o pohanoch. Je tak málo poslov viery. Kiež by som sa mohol stať takým poslom."

K splneniu predsavzatia sa priblížil roku 1875, keď bol vysvätený za kňaza. Potom ešte dva roky pôsobil v Tirolsku a na vnútorné volanie sa odobral do Holandska, do novozaloženého misijného domu v Šteyli. Roku 1879 s P. Anzerom sa už ponáhľal do vtedy ďalekej Číny a učí sa reč. Roku 1882 bolo zverené Spoločnosti Božieho Slova územie v južnom Šantungu. Vtedajší biskup Cosi hľadá vhodného predstaveného. Hoci ho P. Freinademetz klačiaci prosí, aby ho biskup zachoval pred touto hodnosťou, nepomohlo.

V južnom Šantungu sa vžil do nových pomerov, chodil z obce do obce a nič mu nebolo príťažlivým. Privyká na slabú stravu, pracuje do noci, včasráno je už v kostole. Čína sa stáva jeho novou vlasťou, Čiňania jeho deťmi. Volali ho Fu-Šenfu. Keď sa ho raz pokúsili zavolať do Európy, biskupovi Anzerovi medziiným napísal: "Vrátiť sa odtiaľto bolo by pre mňa veľkou obetou".

Musel pretrpieť i mnohé prenasledovania. Raz, keď ho i s katechistom zbili a hrozili smrťou, myslel, že udrela jeho posledná hodina. Obetoval svoje utrpenie za misie. Ale pred mestom ich prepustili. Oni sa vtedy začali smiať. Najvýraznejšou vlastnosťou jeho charakteru bola práve veselosť. Keď druhí strácali odvahu, vravieval si: "teraz musíš byť veselý".

Roku 1898 zdravý syn tirolských hôr od vysilujúcej roboty dostal tbc. Na radu šanghajského lekára odišiel do Japonska, aby sa zotavil. Čoskoro sa však vrátil. A týfus ho znova uložil do postele. Píše: "... A hoci nezatajujem - bolo by bývalo pre mňa veľkou obetou objaviť sa pred Božským sudcom po takom slabom účinkovaní, nie starý, predsa som núkal Bohu z celého srdca: Pane, ak je pre južný Šantung dobré, aby som zomrel, rád prinesiem obeť života".

Roku 1900, keď stál na čele misie, vzniklo boxerské povstanie. Biskup Anzer bol v Európe. Od nemeckého konzula dostal pokyn, aby sa utiahol. Všetkých misionárov povolal do Tsiningu a polovicu z nich poslal do Tsingtau, on však nechcel odísť: "Len vy idte, ste ešte mladí a mocní. Ja som už predsa na-poly mŕtvy. Prečo by som sa nemal obetovať?" Nakoniec sa dal presvedčiť a na naliehanie misionárov odišiel, ale na polceste sa zastavil a uistoval, že nemôže nájsť duševný pokoj, pretože ako predstavený neostal na misii. Nestačilo žiadne prehováranie, vrátil sa. Po niekoľkých dňoch však predsa musel odísť do Wang-šuang, odkiaľ píše: "Pluvanie krvi neprestáva... V Puoli som pripravoval ľudí na mučenie a sám som odtiaľ ušiel".

Napriek úspechom ostáva pokorným a všetko pripisuje milosti. Roku 1908 v Jenčovu sa rozšíril týfus. Bez odpočinku chodí od domu k domu, až sa nakazil. 23 januára 1908 Božský Spasiteľ odvolal svojho verného sluhu od práce. Krajom sa ozýva nárek: "Zomrel Fu-Šenfu". A šantungskí kresťania sa pýtajú: "A nášho Fu-Šenfu ešte nevyhlásili za svätého?", keď počujú o svätorečení.

Redaktor relácie "Kompas" Slobodnej Európy v rozhovore s Petrom Kolárom, katolíckym kňazom Spoločnosti Ježišovej, vedúcim českej duchovnej služby v Paríži

O stretnutí českej mládeže v benediktínskom opátstve v Rohre v Bavorsku na sviatok zoslania Ducha Svätého.

- Koľký raz sa toto stretnutie už konalo a práve práve v Rohre?

Čo sa týka počtu týchto stretnutí, nie som si istý, pretože na tých prvých som nebol. Úplne prvé bolo v Hünfelde asi pred 12-13 rokmi, potom bola malá prestávka, ale odvtedy každý rok na Turíce prídeme v piatok večer, v sobotu až pondelok sme tam a v utorok sa zasa rozídeť. Je to stretnutie českej mládeže a hlavne mladých, ktorí pred nedávnym prišli na Západ do Nemecka, Rakúska a inde.

V Rohru preto, lebo tam sú ochotní nás prijať. Tam ako hosta prijali pod svoju strechu brevnovského opáta Dr. Anastázia OPASKA, ktorý tam našiel priateľov z čias, keď ešte žili v Česko-Slovensku, stal sa ich hostom a my sme teraz jeho hostami. Tam usporadúva stretnutia českých skautov a pod. Otec Opasek, napriek svojmu pomerne vysokému veku je svieži a aktívny a práve v pauze, keď sme my ostatní si šli oddýchnuť do Rezna naprehliadku mosta, on tam mal schôdzku členov organizácie Opus Bonum, ktorá tu má svoje sídlo. Je to organizácia, ktorá nielen organizuje schôdzky mladých v Rohru, ale tiež vydáva knihy, zúčastňuje sa rôznych celonárodných akcií v NSR a má tiež spojenie s niektorými českými skupinami inde ako v NSR.

- Koľko mladých ľudí sa tohto roka zišlo na tomto stretnutí?

Vrátil by som sa do minulosti. Na začiatku sme mali ťažkosti mladých ľudí tam dostať. Potom prišla fáza, kedy tam mladých ľudí bolo dosť, ale mali sme ťažkosti ich usmerniť. V tomto roku sme museli niekoľko mladých poslať od brány kláštora, lebo sa neprihlásili vopred a nebolo pre nich miesta. Miest je tam asi 60, mladých ľudí sa vystriedalo asi 75. Hneď na začiatku k nim prehovoril biskup Škaryada, ktorý prišiel z Ríma nás pozdraviť, v nedeľu nám odslúžil svätú omšu. Okrem neho a opáta Opaska sa tam vystriedalo ešte päť ďalších kňazov, takže tam bolo celkovo asi desať dospelých i s laikmi, ktorí sa starajú o organizáciu a asi 75 mladých ľudí vo veku asi od 17 do 30 rokov.

- Povedali ste, že tieto stretnutia chcete akosi usmerniť?

Vždy sme mali snahu, aby stretnutie bolo pre kresťana i pre opátstvo prijateľné. Nejde o to, aby sme zo všetkých urobili pravoverných a militantných katolíkov - sú tam ľudia, ktorí ku katolíckej cirkvi majú veľmi ďaleko - ale to neznačí, že im dovolíme čokoľvek. Napríklad sme chceli, aby v určitú hodinu bol klud, aby ráno o 7 hod. vstali, išli na ranačky, aby sa zúčastnili celého programu, aby nerobili výtržnosti, aby sa voči mníchom chovali slušne. Kedysi sme mali ťažkosti v spolunažívaní - je tam asi 20 benediktínov, ktorí vedú kontemplatívny život modlitby, rozjímania, ticha a kludu - a my do toho vpadneme ako rušivý živiteľ. Práve v posledné roky a hlavne t.r. som mal pocit, že táto nová generácia, ktorá prichádza z domova, je skutočne iná ako bola tá, ku ktorej som pred 18 rokmi patrila ja a že je tiež iná ako generácia hudobníkov z rokov 1979-82. Tí, ktorí prichádzajú dnes, sú veľmi slušní a veľmi sa zaujímajú o náboženstvo. Ako kňaza ma to prekvapuje, keď si spomeniem, akí boli mladí, keď som ja oddychoval. Nielen sa o náboženstvo zaujímajú, ale čím ďalej tým viac usmerňujú témy stretnutia. Napr. mnoho sa hovorilo o sektách. Zrejme 2/3 z nich sa doma so sektami stretla a nakoniec nedávno vyšiel z Vatikánu text o sektách a v krúžkoch po troch-štyroch debatovali o nich, o Cirkvi, o roz-

~~dieloch medzi ňou a sektami, prečo sú nebezpečné. Hoci táto téma nebola na programe, dostala sa ako hlavný bod na program oboch dní.~~

Ide skutočne o novú generáciu, ktorý žila doma úplne ináč ako sme žili my a ktorí s údivom pozerajú na nás a my na nich, keď prídu sem, na čo sa pýtajú a s čím prichádzajú. Napr. disciplína pre nich bola t.r. samozrejmosťou. Pokiaľ sa týka spôsobu života Cirkvi na Západe, v priebehu sa pustili do nás veľmi ostro. Pýtali sa, prečo nie sú viac začlenení do života Cirkvi a na druhej strane prízvukujú, že sa tu na Západe moc prispôbujeme a že oni chcú najst' český katolicizmus. Teda všetko sa točilo okolo náboženských tém a toto som ešte tak intenzívne nezažil.

- Otec Kolář, prekvapuje ma na Vás jedna vec: keď si predstavím duchovného a nota bene jezuitu, pred sebou mám predstavu niekoho iného ako ste Vy. V čom vidíte zmysel svojej práce a hlavne svojej práce s mládežou?

Neviem, kedy ste akých jezuitov stretol, v akej krajine a za akých okolností. Ja žijem vo Francúzsku, v krajine, ktorá je ešte viac odkresťančená a sekularizovaná ako Čechy. Ja mám v Paríži na starosti nielen českú misiu, ale som aj ekonómom jedinej jezuitskej fakulty vo Francúzsku, v Paríži a vlastne hlavný podiel môjho času je venovaný tejto práci. Keby ste prišiel do nášho domu, a ja Vás srdečne pozývam, na žiadnom z tých ľudí by ste na vonkajšom výzore nepoznal, že sú to jezuiti. Je ich tam asi 40 a vyzerajú približne ako ja, t.j. v civilnom oblečení.

- Vy máte na sebe tenisky a chodíte v džínsoch?

Áno, dnes ráno som jazdil po Mníchove na bicykli a vybavoval veci, takže som športovo oblečený, ale i v Paríži ma veľmi často uzriete v teniskách. To hlavné nie je v tom, ako sa obliekame, ako čo je v nás, teda habit nerobí mnícha. To hlavné, čo nám bolo Svätým Otcom zverené, je boj proti ateizmu - a to na našej úrovni. Ako viete, jezuiti mávali vždy do činenia so školstvom. V Paríži vedľa domu máme centrum, kde sa vydáva päť jezuitských časopisov, každý na inej úrovni - pre mládež, intelektuálov a pod. Na fakulte - škole pre mladých jezuitov - máme asi 2500 laikov, ktorí k nám chodia po večeroch na rôzne semináre a prednášky. S tými mám osobný styk cez dve biblické skupiny. Snažíme sa tiež priamo a konkrétne zasahovať do vzdelania mladých ľudí. Práve minulý týždeň som bol pozvaný na jednu strednú školu, kde som prednášal a riadil diskusiu na tému, ako dnes Boh hovorí človeku. Diskutovali sme do 2 hod. ráno. Toto je zhruba činnosť vo francúzskom prostredí. V českom prostredí sa snažíme zachytiť nových ľudí ktorí prichádzajú, nových utečencov, poskytnúť im presné, spoľahlivé a neskreslené informácie, aké je to ťažké, keď človek príde na Západ a čo môže tu podniknúť, aby sa zo situácie čo najrýchlejšie dostali. Potom 2-3 x mesačne združujem malú českú komunitu v Paríži k bohoslužbám, prednáškam, kultúrnym a náboženským programom. Na budúcu sobotu napr. máme bohoslužbu a po nej predávame české knihy, gramofonové platne a pohľadnice, čím šírimo českú kultúru a dáme ľuďom možnosť stretnúť sa. Prednášať nám bude pán Vladislav, básnik, ktorý žije v Paríži. Zároveň podporujeme exilové nakladateľstvá, ktoré veľmi potrebujú, aby sa ich knihy dostali medzi ľud, aby sa predávali a aby mohli existovať.

- - -

27. septembra 1936 bol vysvätený za kňaza E.G. Fuzy, ktorý t.r. slávi zlaté kňazské jubileum. Dakujeme všemohúcemu Bohu za 50 veľmi plodných rokov jeho kňazskej činnosti u našich krajanov a prajeme mu do ďalších rokov hojnosť Božieho požehnania v apoštolskej činnosti. Spievame chválu nášmu Bohu a Pánovi za dar života a kňazstva, ktorým ho oslavujeme i v našom jubilantovi teraz i naveky. Jeho Adresa: Rev. E.G. Fuzy, 204 Park Street, North Hamilton, Ontario, L8R 2N7 CANADA.

Fr. Eugen L a k a t o s, SVD

Š T E F A N K A S Z A P .

V Maďarsku, neďaleko Blatenského jazera, leží starodávne koru-
novačné mesto Stolný Belehrad /Székesfehérvár/, známe činnosťou
filozofa a biskupa svätého mena, Otokara Prohászku. Do cintorína
tohto mesta priťahuje ľudí hrob mladého, skromného 19-ročného je-
zuitu s krížom a nápisom + 1935, Štefan Kaszap. Jeho krátkym živo-
topisom chceme povzbudiť čitateľov k nasledovaniu tých čností, kto-
ré ho urobili milým pred Pánom Bohom.

Staré slovenské príslovie hovorí, že aký otec, taký syn. Naozaj,
ovocie nepadne ďaleko od stromu. Keď hovoríme o veľkých ľuďoch, o
svätých, mimovoľne sa pýtame, z akej rodiny vyšli. Nedá sa povedať,
že každý člen dobre usporiadanej kresťanskej rodiny bude dobrý aj
aj v dospelom veku, keď za mladí vičaval len dobrý príklad rodičov.
Často vidíme i opak toho. Ani opak nemôžeme tvrdiť, že tí, ktorí
v detstve videli doma iba zlo, sami budú po celý život takí. Nie
raz sa stalo, že práve z takých rodín vyšli svätí. Avšak vplyv
prvej výchovy v rodičovskom dome zostane obyčajne základným kameňom
pre ďalšiu seba výchovu.

Rodičia Štefana bývali v Stolnom Belehrade. Otec, Ľudovít Ka-
szap bol hlavným poštovým kontrolorom v meste. Matka, Rozália Win-
klerová, dala život piatim deťom, z ktorých Štefan bol prostredný.
Rodinný život bol u nich hlboko kresťanský. Keď sa neskôr istý
životopisec syna Štefana opýtal matky, čo odkazuje rodinám, ktoré
budú čítať životopis jej syna, skromne odpovedala: "Napíšte azda
to, že veľmi dôležité je dobré čítanie, aby sa do rodiny nikdy
nedostali zlé noviny a knihy! U nás sa vždy našli iba dobré katolíc-
ke spisy."

Otec bol priam kňazom v rodine, ako za patriarchálnych čias. Kaž-
dý deň si odbavovali spoločné modlitby, otec sa ich predmodlieval.
Večerné modlitby mal tiež otec, a niekedy sa i matke zdali byť pri-
dlhé, avšak on nepopustil, lebo modlitbu si vysoko cenil. Pred
spánkom deti čítaval im z nejakej nábožnej knižky. Matka bola jedno-
duchá, pracovitá vidiecka pani, ktorá zostala skromnou a hanblivou,
keď sa vypytujú na jej syna.

Štefan Kaszap sa narodil 25. marca 1916, na sviatok Zvestovania
Panny Márie. Jeho detstvo sa nelíšilo od detstva jeho vrstovníkov.
Nebol žiadnym zvláštnym zjavom alebo omilosteným dieťaťom. Podobný
bol ostatným iba s tou výnimkou, že bol lepší. A to je všetko. Ani
matka sa nepamätá na nič zvláštne z jeho detstva. Bol chlapcom
prchkej povahy, často sa bijaval. V dome rád pomáhal rodičom a keď
chodil do školy, usilovne sa učil, i keď sa nedostal medzi prvých.
Už od malička si oblúbil chudobných. Sám ich obsluhoval, keď k nim
zavítali.

V ľudovej škole dosahoval stále lepšie výsledky a keď ukončil
štvrtú triedu, rodičia ho dali zapísať do gymnázia v rodnom meste.
Ako gymnazista v ústave u cisterciátov, dal sa zapísať do Marián-
skej kongregácie študentov a zároveň ku katolíckym skautom. Hoci
bol nenápadný, čoskoro si ho všetci oblúbili. Za celých osem rokov
na gymnáziu pani profesori ani spolužiaci nezbadali na ňom nič
zvláštneho. Ku každému bol láskavý, úslužný, vypomáhal kde mohol.
Slabším spolužiakom láskavo vysvetľoval, čomu v škole neporozumeli.

Často pristupoval ku svätým sviatostiam a pestoval horlivú úctu
k Panne Márii. Usilovnosťou premáhal to, čo mu chýbalo na nadaní.

Na konci štúdií patrila už medzi prvých žiakov. Okrem toho sa zaujímal o šport: oštep, disk, vrh guľou a ostatné ľahkoatletické odvetvia mu boli milou zábavou. Zúčastňoval sa i pretekov a ako 17-ročný získal majstrovstvo Zadunajska.

Pritom vychovával aj svoju nesmrteľnú dušu. Ako katolícky skaut a člen Kongregácie mnoho počul o seba výchove a premáhaní seba. V tomto mu výborne pomáhali smernice, získané v detstve od zbožných rodičov. Prchký chlapec sa postupne zmenil: nebil sestry a nehádzal za nimi všetko, čo mu prišlo pod ruku. V sebaovládaní a sebaapremáhaní si nadobudol veľkú duševnú silu, takže neskoršie ľahko znášal nepríjemné veci.

Zvláštnu úctu prechovával k Božskému Srdcu Ježišovmu a Pannu Máriu volal svojou nebeskou mamičkou. Úcta Božského Srdca pramenila z veľkej lásky a úcty k Najsvätejšej Sviatosti Oltárnej. Pri adoráciach po svätom prijímaní sa stalo, že nevníma okolie. Pod ochranou Panny Márie a Eucharistie ostáva po celý mladý vek čistým, hoci ani on nebol ochránený od pokušení.

Ako skaut viedol si denník, do ktorého zapisoval každodenné príhody, sebazaprenia a predsavzatia. Denník starostlivo skrýval, nik o ňom nevedel. Našli ho až po jeho smrti schovaný. Do denníka si už ako mladý študent zanačil: "V pokušeníach som sa modlil strelné modlitby... Istý kamarát ma urazil, chcel som mu to vrátiť, ale z lásky k Ježišovi som mlčal a nenahneval sa naň... Zjedol som, čo mi nechutilo... Premohol som netrpezlivosť."

Ako väčší študent a skaut si zapisoval vážnejšie veci, ako napr.: "Pre Pána Ježiša treba všetko urobiť... Celý môj život je veľké "áno" pre Boha... Keď ma Boh veľmi miluje, veľa budem trpieť... Pre Ježiša rád by som trpel i ja... Hlavné je, aby sa vo všetkom plnila vôľa Božia..."

Tieto posledné vety sa najčastejšie ozývajú z denníka. Po maturite všetkých prekvapil tým, že vstúpi do rehole a stane sa jezuitom. I rodičia boli prekvapení. Nazdávali sa síce, že z ich syna bude kňaz, ale nemali ani tušenie, že sa chce stať reholníkom. Skôr by boli pochopili, že sa chce stať cistercitom, lebo študoval v ich ústave a bol by mal nádej, že sa stane profesorom v rodnom meste. No Štefan si vyvolil to ťažšie, väčšiu obetu. Z domu sa lúčil celkom ticho.

Po vstupe do rehole začalo jeho utrpenie a trvalo skoro 1,5 roka bez prestania. Začalo sa akousi chorobou na hrdle, čo zo začiatku pokladali za zápal mandlí. Zo zdlhavej choroby došlo k otrave krvi, ktorá vyvolávala boľavé vredy a opuchliny po celom tele. Vredy stále tiekli, mával veľkú horúčku, celé telo sa pomaly rozkladalo. Niekoľkokrát bol operovaný, avšak lekárska veda bola vtedy bezmocná proti tejto chorobe. Pripodobnil sa osudu biblického Jób.

Choroba sa objavila na začiatku noviciátu. Kaszap trpel bez slova a riadne si pritom vykonával svoje povinnosti a duševné cvičenia. S ťažkosťami a chorobou sa zveril iba predstavenému a ošetrovateľovi. Keď sa choroba zhoršila, previezli ho do nemocnice Červeného kríža v Budíne. Tu sa mnohí na ňom povzbudili, lebo trpel bez ponosovania, usmieval sa, s každým vedel prehovoriť príjemné slovo, ostatných chorých potešoval, apoštoloval medzi nimi a mnohí začali častejšie jeho príkladom pristupovať k svätému prijímaniu. Sám prechádzal najťažšími bolesťami a jedna jeho operácia bola natoľko ťažká, že sa už príchystal na smrť.

Keď sa cítil lepšie, opäť sa ponáhlal do kláštora, aby sa tu zúčastnil na všetkých povinnostiach a vykonal si 30-dňové duchovné cvičenia. Po nich ho predstavení poslali k rodičom, hoci s bolestným

srdcom, lebo podľa predpisu nemohli chorého prijať do prísnej rehole.

Po návrate do Stoličného Belehradu jeho chorľavé srdce ďalej zápasilo s utrpením a silnou túžbou po práci. Matka i známi rozprávali, že ho vídávali s blaženým úsmevom na tvári, i keď veľa trpel. Preto nikto netušil, že je blízko smrti. Štefan zatajoval všetky svoje bolesti a pritom sa učil, lebo sa chcel vrátiť do rehole. Podrobil sa i novej operácii, aby rýchlejšie vyzdravel. V nemocnici Červeného kríža mu vybrali madle, čo je ináč ľahká operácia, ale u Kaszápa mala zlé následky. Jeho zmučené telo horko-ťažko vydržalo túto operáciu, choré hrdlo bolelo ďalej a rana krvácala. Sám chcel niesť tento kríž a nechcel, aby sa druhí jeho chorobou zaoberali, preto nedal vedieť jezuitom, aby ho prišiel niekto navštíviť.

Po príchode z nemocnice stav sa nezlepšil, hrdlo veľmi napuchlo a v silných bolestiach sa začal dusiť, preto ho znova dopravili do nemocnice v Stolnom Belehrade. Hoci tušil, že sa už viac neuzdraví, nelúčil sa, lebo nechcel vzbudzovať pozornosť druhých na seba. Jeho rozlúčka bola iba v tom, že ešte naposledy pozrel na domáci kríž.

Takto došiel k 17. decembru 1935, k poslednej stanici svojho hrdinského života. P. Endrödy, S.J. v knihe "Život za Krista" dojímavo opisuje jeho smrť. O svojom poslednom pobyte v nemocnici nedal vedieť jezuitským predstaveným, hoci ho všetci mali veľmi radi, a ani príbuzných a rodičov nevolal ku sebe, ale zomrel celkom opustený, bez kňaza a ošetrovateľa, pretože chcel byť účastný tej milosti ako Ježiš, keď zomrel opustený na kríži.

16. decembra 1935 Štefan došiel do nemocnice, lebo zapuchnuté hrdlo mu nedovoľovalo dýchať. On zatajoval všetky svoje bolesti a nikto nevedel, aké ich má veľké. Keď sa začal znova dusiť, cez hrdlo mu natiahli rúrku a zanesli späť na oddelenie, pretože naoko bolo všetko v poriadku a nebolo treba sa ničoho báť. Keď začal znova chrčať a s námahou lapal vzduch, pretože už nemohol rozprávať, prstom písal a prosil sestričku, aby zavolela kňaza. Táto však nevedela, že prichádza smrť; myslela, že nie je potrebné, aby v noci volala kňaza, veď chorý každý deň prístupoval k svätému prijímaniu. Takto sa Štefanovi nedostalo pomazania chorých a modlitieb zomierajúcich v hodine smrti. Keď sa ráno vymenili sestry v službe, nasledujúca zbadala, že Štefan zomiera a utekala pre kňaza, ale už bolo neskoro. Štefan sám dobojoval zápas so smrťou. Nepočul už slová posledného rozhrešenia, pápežského požehnania a pomazania chorých, lebo bol mŕtvy.

Pri ňom našli ešte posledný odkaz pre svoju matku, ktorý napísal na kúsok lístka: "S Bohom! Tam hore sa stretneme! Neplačte, nebeské narodeniny sú to! Nech Vás všetkých žehná Pán Boh. Buď požehnaný, Pane!"

Len ten víťazne skončil svoj život, kto s dôverou prekračuje prah časnosti i večnosti, kto sa vie radovať zo smrti, lebo v nej vidí svoje nebeské narodeniny, ten, kto chváli Boha i poslednými slovami. Štefan korunoval svoj život tým, že vydržal i poslednú skúšku, úplne osamotený a tak vypil kalich utrpenia až do dna.

Pri jeho pochovaní a po ňom nastal veľký pohyb ľudí okolia zo všetkých spoločenských tried, boli hlásené zázračné vyslyšania. Na jeho živote a smrti nám Pán ukazuje, ako si máme zbierať poklady pre nebo. Máme ich vyhľadávať v jednoduchých činoch, ktoré konáme z lásky k Nemu. Prosíme ho i my, aby nám ukázal cestu k duchovnému bohatstvu, aby sa dnešné ľudstvo znovu dostalo do duševnej a mravnej rovnováhy.

Upravené a skrátené z: "Hlasy z domova a misii", roč. XXIX., 1943, č. 8-12, str. 185, 208, 232, 257 a 280.

Kongregácia Tešiteľov Božského Srdca .

Kongregácia Tešiteľov z Getseman patrí medzi najmladšie reholné spoločnosti na Slovensku; založená bola roku 1922. V tomto roku prijal vo Viedni reholné rúcho novej kongregácii zakladateľ P. Jozef Ján L i t o m s k ý z rúk viedenského kardinála Pifflla.

Menovaný sa narodil 2. marca 1888 v Horínevsí. Gymnaziálne štúdiá skončil v Prahe, tiež teológiu. Neskôr bol poslaný na vyššie štúdium do cisárskeho teologického ústavu Frintanea vo Viedni. Pretože ho tam zastihla 1. svetová vojna a Frintaneum bolo zrušené, štúdiá nemohol dokončiť. Z Viedne však už neodišiel.

Hrôzy svetovej vojny, chlad, s ktorým sa stretával Božský Spasiteľ u mnohých ľudí, mnohé urážky, ktorých sa mu dostávalo od ľudí, otupených svetovou tragédiou mu boli pohnútkou, aby založil túto kongregáciu.

Cieľom spoločnosti je, aby kňazi a bratia laici svojim rozjímavým a činným životom /zaopatrovanie chorých, katechizovanie, misie medzi našimi krajanmi v zahraničí/ pod vedením Nepoškvrnenej Panny, prinášali Božskému Srdcu zmiernu obeť za svoje i cudzie hriechy.

Každý člen kongregácie vykonáva denne jednu hodinu p o k l o n y pred svätostánkom. Pri dostatočnom počte sa tieto poklony vykonávajú aj v noci, ba i sústavne. Zaviedli sa poklony v noci zo štvrtka na piatok od 23. do 24. hodiny a pri zvláštnych príležitostiach aj inokedy.

Kongregácia sa usadila na Slovensku roku 1927, keď J.E. ndp. biskup Dr. Pavol Jantusch zveril tejto kongregácii správu pútnického miesta Mariatálu.

Noviciát domu bol v Pajštúne. Okrem toho slovenská provincia mala domy v Lome nad Rimavicou, v Sokolovciach pri Piešťanoch a v Bratislave.

Túžbou rehole vždy bolo, aby mohla zmierovať a odprosovať Božského Spasiteľa na tých miestach, kde On najviac trpel. Túto túžbu dosiahla, keď Slováci-Tešitelia roku 1935 odišli do Jeruzalema, do cyrilometodskej zmiernej kaplnky, postavenej neďaleko Getsemanskej záhrady, kde sa i dnes modlia za svoj slovenský národ.

Kongregácia organizuje združenia zmiernych obetí, ktoré sa chcú mimo rehole zasvätiť Božskému Srdcu a prinášať mu zmierenia.

- o -

Z Ríma sme obdržali správu, že tam 23. mája 1986 obdržal novínarsku cenu Andreja Sacharova Vittorio STRADA, profesor ruskej reči a literatúry na Florentskej univerzite. V rozhovore s novínarmi prof. Strada povedal, že Sacharov je po Pasternakovi a Solženicynovi najvyšším hlasom pravdy a slobody, aký sa v Rusku ozval v posledných desaťročiach. Sacharov nie je jediný vedec, ktorého sovietska vláda prenasleduje. Stačí spomenúť Juriho Arlova, ktorý pre obranu občianskych práv bol deportovaný a uväznený. Sacharov je symbolom všetkých sovietskych občanov, ktorým leží na srdci osud krajiny a ktorí bojujú nenásilným spôsobom za demokratizáciu svojej vlasti a za pokojnú spoluprácu s Európou a s celým svetom.

Koncom mája 1986 prijal pápež Ján Pavol II. na súkromnej audien-
cii hlavného rabína v Rumunsku, Mosesa Roosena. Predstaviteľ rumun-
skej židovskej obce sa poďakoval pápežovi za jeho historickú náv-
števu rímskej synagógy 13. apríla t.r. V 20-minútovom rozhovore
sa pápež zaujímal o náboženské pomery v Rumunsku a Roosenovi žela-
l úspešný výsledok konferencie európskych hlavných rabínov vo Švaj-
čiarsku, ktorej sa hlavný rumunský rabín zúčastňuje.

Anton H l i n k a

Úryvok kázne na svätodušnú nedeľu v mníchovskom kostole sv. Štefana.

Komentoval v nej text zo Skutkov apoštolských o zoslaní Ducha svätého.

Duch je jediná vec, ktorá má hodnotu. Všetko ostatné je ilúzia a zdanie. To neznamená znehodnotenie hmoty, ale iba jej správne zaradenie do poriadku vecí, do stupnice hodnôt. Hmota sama o sebe je bez ducha, ktorý by do nej vnášal poriadok, zmysel, cieľ a účel - je čosi chaotické. Dobré to vytyčil národ filozofov - antickí Gréci - dvojicou výrazov chaos a kozmos, pričom treba podotknúť, že kozmos znamená "krásny". To, čo grécki filozofi - a do určitej miery viac náznakovite aj iné národy - tušili, ba i spoznali, s istotou, i keď v symbolickej reči, hovorí sväté Písmo. Svet je dielom Ducha, stvoriteľského Ducha. On stojí na začiatku a on bude stáť na konci.

Takto znejú prvé slová Biblie, tejto najvýznamnejšej knihy ľudstva, inšpirovanej Duchom svätým: "Na počiatku stvoril Boh nebo a zem. Zem však bola pustá a prázdna a tma bola nad priepastou a Duch Boží sa vznášal nad vodami." Potom nasleduje opis zásahov Stvoriteľa do hmoty, ktorú stvoril z ničoho, rozdelil ich do 6 dní a či epôch.

Činnosť Božia má iný charakter ako činnosť ľudí. Títo iba pretvárajú už jestvujúce veci, Boh stvoruje, t.j. vytvára s formou aj materiú. On nie je staviteľ sveta, ktorý vo svojej budovateľskej činnosti závisí - je determinovaný materiálom, ktorý má k dispozícii. Keď Boh tvorí, stváraňuje určitú myšlienku hmoty, ktorú z ničoho povolal k bytiu. Povedzme to obrazne: s hlinenou vázou vytvára aj hlinu, s palácom aj stavebný materiál.

Dnes, na sviatok Ducha, by sme sa mali zahľadieť na svet inými očami, tými vnútornými, a obdivovať nepredstaviteľnú múdrosť a moc, ktorá sa javí vo svete, v ktorom žijeme a ktorého sme súčasťou. Každá, aj tá najnepatrnejšia čiastočka vesmíru - mikrokozmos so svojimi dejmi, pripomínajúcimi planetárny systém energiou nabitých častíc, makrokozmos so svojimi nespočetnými hviezdami systémami - je vnímavej duši dôkazom, ba viac, svedkom nepochopiteľnej veľkosti Božej. A tí, ktorí majú možnosť - vďaka prírodovedeckej príprave - hlbšie vniknúť do tajomstva štruktúry hmoty, atómu, molekúl, ich presnej zákonitosti, kryštálov, živých buniek, živočíchov a ich zázračných orgánov, majú neporovnateľne väčšie šance prísť do styku so stvoriteľským Duchom. Nečudo, že taký Linné, zakladateľ systematickej botaniky, zvolal: "Ja neverím v Boha, ja ho vidím!" Z toho istého dôvodu podráždene reagoval aj Einstein, keď ho nazvali ateistom. Rozhodne sa hlásil k viere Max Planck, Heisenberg, Werner von Braun a iní a podľa bezpečných výskumov asi 81 % najvýznamnejších prírodovedcov modernej doby. O ostatných sa nevie, ako v tomto ohľade zmýšľali a iba veľmi malé percento sa hlásilo k ateizmu.

Ináč je to s poloučkami a nedoučkami. Tam je viac nevercov. Či už z neschopnosti dôsledne a disciplinovane myslieť alebo zo zaslepenosti a povrchnosti. Krátkodobá požívačnosť pri stole, v posteli, pri mori, na cestách, v práci, pri zábave atď. človeka pomaly oberie o schopnosť vidieť s r ť a c o m. Degraduje sa tak na bastarda, ktorý nie je ani čírym zvieraťom ani skutočným človekom, nepatrí ani na zem, ani do duchovného sveta. Žije a nevie prečo a umiera s protestom neužitočného tvora. A predsa človek je jediným

známy tvorom v tomto vesmíre, ktorý zoči-voči divom farieb, zvukov, pohybov, energie, žiarenia atď. je schopný otvoriť oči a povedať: Ty si! To si Ty, ktorý si toto všetko vytvoril hravo, rozhodnutím svojej vôle, jediným Slovom, teda nie remeselne, Ty stvoriteľský duch.

Len človek Ho môže osloviť, lebo mu je príbuzný. Lebo On mu dychom dal ducha, ktorý je pre iného ducha Ty. Tento Duch Boží stojí na začiatku všetkého čo jestvuje a bude stáť i na konci. Na konci čoho?

O tom kniha Ducha- Biblia, nehovorí. Hovorí však o konci človeka, ľudskej bytosti, ľudstva. Že umrie, o tom svedčí denná skúsenosť. Že však nie je odsúdený na zánik ako všetky ostatné veci na svete, o tom hovorí svätá kniha Ducha veľmi zreteľne všetkým, ktorí majú uši na počúvanie. O tomto konci, ktorý bude vlastne začiatkom, je už reč u starozákonného proroka Ezechiela. V prorockej vízii uzel cintorín sveta s ľudskými kosťami. Tu mu Boh rozkázal, aby vzýval nad nimi Ducha Božieho. A keď to urobil, s hrkotom sa dali kosti do pohybu, približujúc sa jedna k druhej, každá na svoje miesto, objavili sa na nich šlachy, svaly, pokryla ich koža, ale duch v nich nebol. I rozkázal Boh po druhýkrát: Vzývajte Ducha Božieho slovami: Duchu, príď od štyroch vetrov a ovej týchto pozabíjaných, nech ožijú. A po vzývaní Ducha Božieho vstúpil do mŕtvych tiel Duch, ožili a postavil sa na nohy nesmierny zástup.

Čo prorok Ezechiel v 37. kapitole svojej knihy povedal, znie ako podobenstvo: na jednej ľudskej bytosti sa to už uskutočnilo. Už jedno mŕtve ľudské telo vstalo, pretvorilo sa, aby bolo schopné večného života. Duch Boží Ho vzkriesil, ako hovorí Písmo: Ježiša Krista.

Duch Boží na začiatku všetkého čo jestvuje a Duch Boží na konci toho čo tvorí: korunu tvorstva, človeka. Medzi týmito dvoma extrémnymi bodmi pôsobí Duch Boží ako jemný vánok, ktorý človek počuje, začíti dajakým spôsobom, spoznáva, ale nevie odkiaľ prichádza a kam smeruje. Kdekoľvek, kedykoľvek a ktokoľvek myslel a hovoril pravdu, učil ľudí spravodlivosti a láske, kdekoľvek človek urobil niečo dobré, vznešené a šlachetné, kdekoľvek ľudia prenikali do tajomstiev múdrosti, vždy tam bol On so svojím svetlom a tvorivou silou. Kdekoľvek a ktokoľvek sa s dobrotou skláňal nad biednym, aby mu pomohol, čo i len dobrým slovom, kdekoľvek sa ľudia priamo alebo pomocou vyspelej techniky usilovali odbremeniť, oslobodiť človeka od každodennej ťarchy života, od bolesti, chorôb, duševného zaťaženia- vždy tam bol On, Duch potešiteľ, Duch vedy a rozumnosti!

Ten Duch však nepôsobí iba v jednotlivcoch, v prospech jednotlivcov, lež raz v dejinách zasiahol celkom osobitným spôsobom do života jedného národa a uzavrel s ním zmluvu. Toto sa potom ešte raz zopakovalo s novým vyvoleným národom. Prvé stretnutie sa v Knihe exodus takto opisuje: "Keď nastal tretí deň, začalo sa rána hrmieť a blýskať sa. Hustý mrak zakrýval vrch a zvuk rohu silno zaznieval. I chcel sa strachom všetok ľud v tábore. Mojžiš však vyviedol ľud z tábora v ústrety Bohu a oni sa postavili pod samým vrchom. Vrch Sinai bol celkom zahalený v dyme, lebo Pán zostúpil nanúv oheň a ten dym vystupoval z neho ako z pece. Celý vrch sa hrozne triasol. Zvuk rohu bol stále silnejší a Mojžiš začal rozprávať s Pánom a Pán mu odpovedal v hrmení."

Sväté Písmo, Skutky apoštolské podobným spôsobom opisujú zoslanie Ducha svätého: "V ten deň, kedy Duch zostúpil na apoštolov a učeníkov, kresťania od prvopočiatku slávili a Nín začína posledný

úsek dejín spásy, história Cirkvi medzi národmi. Stalo sa to v nedeli. Odvtedy sa kresťania schádzajú po nedeliach až do dnešného dňa a z tohto nedelného ritu sa zrodila, rástla a zosilnievala Cirkev, dielo Ducha, ktoré má pretrvať na spásu ľudí až do dňa všeobecného vzkriesenia!

- 0 -

Z príležitosti sviatku zoslania Ducha Svätého prinášame úvahu Antona HLINKU na tému

T U R Ľ C E sú sviatkom D u c h a .

=====

Sú dňom zrodu Cirkvi, nástupu kresťanstva na scénu svetových dejín, z ktorej nikdy viac nezostúpi. Duch poslal apoštolov s posolstvom pravdy, vykúpenia, zmŕtvychvstania a večného života človeka do sveta. Evanjelium sa malo stať duchovným majetkom celého ľudstva.

Kresťanstvo je vo svojej podstate náboženstvom misionárskym a vyznačuje sa dvojnásobným univerzalizmom: rasovým a kultúrnym. Prvý znamená otvorenie brán Cirkvi a kresťanstva pre všetky rasy a národy, lebo každý človek je človekom len preto, lebo má v sebe duchovný princíp, pochádzajúci priamo od Boha, ktorý ho robí Jemu príbuzným a schopným nesmrteľnosti. Universalitas Romana padla a na jej miesto nastúpila universalitas christiana, tá skutočná univerzalita, v ktorej nejestvujú rozdiely medzi Rimanmi a barbarmi, vládcami a podmanenými, patricijmi a otrokmi, bohatými a chudobnými, vzdelanými a prostými.

V kresťanstve treba hľadať korene humanizmu, lebo v ňom má pôvod pojem človeka ako osoby, na ktorej práva nesmie siahnuť nik, ani vládca, ani spoločnosť. Slobodu a osobnosť človeka rešpektuje aj Boh sám.

Druhý typ univerzálnosti je univerzálnosť kultúrna. Spočíva - na rozdiel od islamu a všetkých ostatných svetových náboženstiev - v otvorenosti kresťanstva voči kultúre všetkých národov a všetkým aspektom kultúry ako takej. Nič mu nie je cudzie: ani maliarstvo, ani sochárstvo, ani literatúra, ani tanec, ani šport, ani veda, ani technika. Všetko čo šľachtí a pozdvihuje človeka, má v ňom oporu a inšpiráciu.

Kresťanstvo donieslo nový vzťah človeka k prírode. Biblia, svätá kniha Židovstva a kresťanstva, znamená pre kultúru sveta prínos kapitálneho významu pojmom transcendentnosti Boha-Stvoriteľa. Všetko ostatné - mesiac, slnko a hviezdy, zem, moria a vzduch, minerály, rastliny a živočíchy - je dielom Božím. Kresťanstvo odbožštilo a oddémonizovalo prírodu. V človeku vidí korunu a vládcu tvorov Božích, majú mu slúžiť na dosiahnutie jeho cieľa. Lebo jeden-jediný, i ten najbiednejší človek, vďaka svojmu nesmrteľnému duchu a večnému zameraniu je neporovnateľne vznešenejší, dôležitejší a cennejší ako celý vesmír. Človek je účelom pre seba, všetko ostatné má povahu prostriedku.

Tento biblický pojem o prírode položil základ nového vzťahu k nej. Je vonkoncom rozdielny od vzťahu antického sveta k prírode. Iba na základe nového kresťanského vzťahu k prírode mohli povstať prírodné vedy a technika. Nie je to iba číra zhoda šťastných okolností, že sa vedecký a technický rozvoj uskutočnil práve v Európe, na kontinente, ktorý sa stal domovom kresťanstva. Niekďajšie kultúrne krajiny antického sveta - severná Afrika, predná Ázia - sa dostali do područia náboženstiev bez kultúrnej univerzality, s iným vzťahom k prírode.

Človek je v rámci kresťanskej teológie korunou tvorov a vládcom sveta, ale nie jeho ničiteľom, nepriateľom a démonom. Má pokračovať v diele Stvoriteľa, objavovať v zemi, vo vzduchu a vo vesmíre hmoty a energie a vytvárať v nich podmienky dôstojnejšieho života človeka. K prírode sa má blížiť s rešpektom, ako k dielu Božiemu. Každý kresťan má mať v sebe čosi z františkánskej lásky k Slnku a Mesiacu, k vode a vetru, k stromom a zvieratám, ako keby to boli bratia a sestry, ktorí mu stoja v službách, s ktorými smie disponovať, ale nie kruto vládnuť.

S úpadkom viery v Bibliu a kresťanského presvedčenia sa mení vzťah človeka a ľudstva k prírode. Nemá pre ňu cit, lebo v nej viac nevidí dielo Stvoriteľa. Ako by ju mohol rešpektovať, keď nerešpektuje Stvoriteľa samého, keď dokonca nepripúšťa jeho existenciu? Nový vzťah človeka k prírode znamená návrat k jej zbožšteniu a demonizovaniu. Nie síce v jej pôvodnej forme, lež pretvorenej technickým pokrokom. Z primátu Boha-Stvoriteľa a v určitom zmysle z primátu človeka-koruny sveta, sa prešlo k primátu technického rozvoja. Človek ako keby sa klanal dielu vlastných rúk, stáva sa sluhom a otrokom komplikovaných technických vymožeností. Techniku povýšil ako dažaké absurdné božstvo, ako novodobého Molocha na piedestál, ba na oltár. Všetko mu obetuje, dokonca sa mu prinášajú i ľudské obete! Lebo nie človek, jednotlivý človek je dôležitý, ale technický pokrok, anonymný rozvoj priemyslu, ktorý má vytvoriť z nášho planetárneho systému stratený raj.

Škody, ktoré z toho vznikajú len v prírode, na jednotlivých ľuďoch, v spoločnosti a v ľudstve ako celku, nadobúdajú každým dňom otrasné rozmery! Ak sa ľudstvo nespamätá, privedie ho novodobý Moloch k sebazničeniu!

Kresťanstvu tu znova pripadá revolučná úloha ako pred dvetisíc rokmi, keď učilo ľudí nevidieť v prírode ani magické, ani božské, ani démonické sily. Dnešný svet právom od neho očakáva, aby mu pomohlo oddémonizovať dielo jeho vlastných rúk a učilo ho merať hodnoty všetkého podľa človeka, jeho časnej a večnej dimenzii. Lebo v určitom zmysle je pravda, že človek je mierou všetkého.

V opačnom prípade bude ľudstvo pokračovať v stavbe babylonskej veže, ktorej dôsledkom je pomatenie jazykov, kde nikto viac nerozumie iného; ba ani seba samého!

Turíce sú pre kresťanov sviatkom Ducha. Ducha stvoriteľského, ktorý obnovuje tvárnosť zeme. Kdekoľvek, kedykoľvek a ktokoľvek stváraňuje prírodu vo všetkých jej podobách a formách, aby ju postavil do služieb človeka a jeho univerzálnych ideálov, stáva sa - i keď nevedomky - nástrojom Ducha-Stvoriteľa!

- o -

Pane, daj mi bdelé srdce,
aby ma od teba nevzdialila žiadna unáhlená myšlienka,
ušľachtilé srdce,
ktoré by neponížil žiaden nedobrá cit,
priame srdce,
ktoré sa nedať zviest' z pevnej cesty dvojznačným umyslom,
pevné srdce,
ktoré nezlomí žiadna ťažkosť,
slobodné srdce,
ktoré si nepodrobí žiadna vášeň.
Daj mi rozum, Pane, ktorý ťa poznáva,
múdrost', ktorá ťa nachádza,
život, ktorý sa ti páči.
vytrvalosť, ktorá sa s dôverou k tebe vine
a dôveru, ktorá ma urobí celkom tvojím.

sv. Tomáš Akvinský

- o -

Erika KADLECOVÁ

marxistická sociologička, která v období Pražského jara byla vedoucí sekretariátu pro věci církevní při ministerstvu kultury v Praze, je autorkou článku

O ŽIVENÍ ZÁJMU O NÁBOŽENSTVÍ

V poslední době se často diskutuje o vzestupu zájmu o náboženství. Tento jev není omezen jen na naše československé poměry, na katolicismus, na křesťanství. Připomeňme alespoň dramatický růst významu islámu, jakožto integrující ideologii řady hnutí a národů Asie a Afriky. Ty právě v něm hledají sebeuvědomění a pod jeho vlajkou uskutečňují vlastní vstup do světových struktur.

Bylo by třeba konkrétněji znát - alespoň pro naše poměry - zda skutečně k oživení zájmu o náboženství dochází; v jaké míře, proč a jaké důsledky lze od tohoto jevu očekávat. Podloženou odpověď na žádnou z těchto otázek nelze dát. Nemáme k dispozici ani nejzákladnější data o vývoji religiozity. Pokusím se pouze shrnout postřehy a názory, které se projevíly v rozhovoru na dané téma, a to ve vyhraněném marxistickém prostředí.

Už i otázka, zda a do jaké míry k oživení zájmu o náboženství dochází, se ukázala jako sporná a názory se značně liší od místa a prostředí, v němž są pozorovatel pohybuje. Omezené osobní zkušenosti a kontakty, někdy i přání zkreslují obraz. S hlediska velkých čísel posun k vyšší religiozitě v celé populaci asi nebude příliš znatelný. Jde spíš o probuzenou duchovní aktivitu určitých skupin, již však nelze podcenovat vzhledem k její intenzitě, odhodlanosti a možném pozdějším vlivu. Při vší různosti zkušenosti zdá se být nesporné, že náboženství se bere vážněji, nebagatelizuje se, není vázano na "periferní" a zaostalé vrstvy obyvatel, ba ani v povědomí ostatních s nimi není jednoznačně spojováno. Zájem o náboženství a církevní život, je jak se zdá, patrnější ve městech /Praha/ než na venkově, mezi intelektuály /došlo, jak známo, k řadě konverzí/ a mezi mladými lidmi.

V centru našeho rozhovoru byla otázka, proč k oživení náboženství dochází. V odpovědi je zřejmě třeba vyloučit právě nejhlubší a nejpodstatnější rovinu zájmu člověka o náboženství. Mám na mysli takové motivy, jako je potřeba oprít se o absolutní, neotřesitelné jistoty ve dnech tápání, hledání smyslu života či naopak problém ztráty životního smyslu nebo toho, co za něj člověk pokládal, touha po zhodnocení i toho nejubožejšího života, nutnost vyrovnat se se zážitkem trvalého ponižování, volání po spravedlnosti a odplatě, problém nemoci a bezmoci, ztráty nejbližších a v absolutní podobě protest proti smrti jako neodvolatelnému, definitivnímu zmaření a zmrhání všech snah, obětí a hodnot, které v sobě lidský život uzavírá... Škrtneme-li předpoklad Boha, uspokojující odpověď na to vše neexistuje. Vylučujeme-li tuto nejhlubší vrstvu, je to proto, že tu byla, je, bude vždy. Je trvalým otazníkem a výzvou a nemůže tudíž nezprostředkovane způsobovat růst nebo ústup religiozity.

Oživení zájmu o náboženství není jen místní záležitostí, je tedy třeba se podívat, jaké pro ně existují všeobecné předpoklady.

Proces sekularizace, kritiky náboženství a církve byl v minulosti veden v podstatě po třech liniích:

- jako útok na svatozář feudálních institucí, ať již z posic liberalismu, demokracie, socialismu či anarchismu - jako boj za svobodu, rovnost a bratrství lidí;

jako útok vědy a kritického myšlení na poručnickování a censurování církve /později na sama církevní dogmata/ omezující svobodné bádání, známý stručně jako spor vědy a náboženství;

- jako kritika rozporu mezi teorií a praxí křesťanské společnosti, kritiky pokrytecké morálky, zajišťující se křesťanským učením.

Doba krinolin a honzíků nebyla idylická a měřeno dnešní životní úrovní možnostmi lidí a způsobem vztahů mezi nadřizenými a podřízenými není čeho litovat.

S hlediska, které nás zajíma v souvislosti s náboženstvím, měla však tato doba jedno podstatné - víru v budoucnost.

Charakteristickým rysem evropského myšlenkového ladění byl optimismus, sebevědomí, víra v člověka, pokrok, rozum, vědu, možnost štěstí pro všechny. Při vši mizerii bylo pro co žít, k čemu se upnout, ať již to byly sociální a politické zápasy, ekonomické projekty nebo vědecké a technické objevy.

Snažení nebylo marné. Podařilo se rozbít překážky, které stály v cestě za vytyčenými cíli. Všeobecně závazné sankcionované církevní příkazy a zákazy ztratily svou sílu. V různých částech světa padl feudalismus, kolonialismus, kapitalismus, k moci se dostali ti, kdo slibovali uskutečnit rovnost, volnost, bratrství, vládu lidu, revoluci proletářů všech zemí, konec panství bílého muže. Věda nabídla nový obraz světa a jeho vývoje. Vědecké poznání přineslo i obrovské praktické úspěchy, které změnily celý dosavadní tradiční způsob života, a to u všech vrstev obyvatelstva.

Věk svobody, křesťalových vztahů mezi lidmi přesto nenastal. Sny byly zabity tím, jak se uskutečnili. Reálné společnosti, ať již založené na jakkoliv odlišných principech, se ukázaly být karikaturou ideí, za jejichž uskutečnění jsou vydávány. 1/ Reklamní ovace vlastním výdobytkům, jimiž se předstihují představitelé každého z nejlepších světů, na tom nemohou nic změnit. Výsledkem je totální desiluze, zmatek, hrůza z budoucnosti, ztráta perspektiv. Navíc neexistuje "velký projekt", který by podmaňoval a burcoval. Zůstala atomizace soukromých ulit, zoufalství terorismu, slintavé šilhání po ráji u sousedů.

Člověk má pocit, že ho podvedla i věda. Ucelený, uspořádaný obraz světa, kterým včera nahradila staré mýty, dnes tatáž věda opět rozdrobila a rozbila. Relativisovala a zkomplikovala všechny poznatky do té míry, že se pro většinu lidí staly nečím nepřehledným a nepochopitelným. Posun představ o prostoru, času, příčinnosti, strukture hmoty, kosmu, který jsme museli absolvovat za posledních tři generace, nemá obdobu v celých dějinách lidského poznání. Množství objevu, rozsah znalostí a s tím spojená specializace vytváří stav, kdy i vysoce kvalifikovaný vědec v jednom oboru je bezmocně neznalý ve většině ostatních oblastí. Na pověstného "muže z ulice" chrlí popularisovaná věda tu jistotu, že vesmír je nekonečný, tu opak této jistoty, tu příkaz používat špenát, tu radu vyhýbat se mu

Podobní předmět jsme zažili i v důsledcích praktické aplikace vědeckého poznání. Nadšení, s nímž byly vítány vynálezy pro pokrok a blaho lidstva, patří minulosti. Na základě zkušeností s důsledky stále se rozšiřujících možností člověka měnit svět, bylo nadšení vystřídáno skepsí, ba hrůzou. Věda ve spojení s hamižností učinili z moderního člověka krále Midase. Vše, čeho se dotkne, mění se v nepředstavitelné bohatství věcí. Jejich množství přeměňuje zemi ve smetiště, jejichž rozkladné zplodiny pronikají do živých těl v proměněném chlebu, vodě, vzduchu.

~~Po tisíciletí člověk užíval přírodu tím, že si ji přizpůsoboval, potlačoval to, co považoval za škodlivé, rozmnožoval a pestil to, co mu sloužilo. I tato činnost stačila, aby země změnila svou tvář, aby se z místa soužití nesčetných druhů rostlin a živočichů stala lidským sídlištěm, v němž je trpeno pouze to, co slouží jedinému druhu. Dvacáté století přineslo v tomto vývoji další velmi podstatné novum. Dovedeme vyrábět látky, které v přírodě semé nikdy neexistovaly, a nyní tuto novátorskou činnost přenášime i do sféry života. Pokoušíme se pomocí genového inženýrství o podstatnou změnu vlastností živých organismů zevnitř. Jestliže donedávna každý pokrok vědy a techniky vyvolával úžas, obdiv, pocit vítězství ducha, dnes současně s tím, a někdy i místo toho, se vkrádá úzkost z nechtěných důsledků. Co to může udělat v míru? Co za války?~~

Nejde jen o nechtěné důsledky. Na základě nových objevů se objevily možnosti kontrolovat lidi, ovládat je a manipulovat s nimi v míře nikdy nemyslitelné. Poznání, které slibovalo člověku slobodu hrozí, že ji bude definitivně zbaven.

S iluzemi o člověku od přírody dobrém a vychovatelném, který je jen okolnostmi doháněn k zlému, to nedopadlo lépe, než s předcházejícími. Nový člověk nové společnosti, který zdobil výklady o morálce zítřka, tiše zmizel ze scény. Rostoucí projevy agresivity, cynismu a lhostejnosti jsou problém všude na světě. Namísto rozmachu nadějí nastoupila kocovina.

Základním pocitem je strach – strach z války, z vody, kterou piješ, z pokrmu, který dávaš dětem, vzduchu, který musíš dýchat, ze souseda, že tě udá, z kolegy, že tě vytlačí z místa, strach z bílých, černých, žlutých, barevných, strach z Rusů, komunistů, imperialistů, revanšistů, z těch, co mají hlad a z těch, co mají zbraně. Kdysi psal člověk i ve vězení Utopii, dnes píše horrory.

V této situaci člověk znovu hledá útočiště v náboženství a církevním společenství. Je to tím snadnější, že i církve se poučila z náporu kritiky, již musela čelit. Zjistila, že stráty a porážky, které utrpěla, mohou být ve svých důsledcích cennější, než hodnota poselství, které musela vykládat, urazila značný kus cesty od Syllabu k aggiornamentu /italský výraz, který znamená snahu přizpůsobit se v některých směrech současnosti/ od vatikánských veznů k létajícím papežům.

Zvláště od nástupu Jana XXIII. se datuje výrazné oživení činnosti kurie a celé katolické církve a následkem toho i oživení zájmu celosvětové veřejnosti o aktivity katolicismu. Nezvyklé, někdy překvapující iniciativy se týkají jak vnitrocírkevních záležitostí, ekumenických snah uvnitř křesťanství a navazování kontaktů s minokřesťanskými náboženskými společenstvími, tak nebývalé angažovanosti církve v oblasti profánního dění. Církve se snaží vystupovat v roli obhájece, kritika, inspirátora, event. i prostředníka, aniž by vstupovala do politiky tradičními politickými prostředky. Prohlašuje, že sama politický program nemá, nespojuje se se žádnou politickou organizací, nechce zasahovat do světské vlády, vyhrazuje si však právo vyslovovat se k morálním otázkám politiky. Je to ideální a prakticky nezanímatelná pozice. Umožňuje jí zajímat stanoviska, aniž by přejímala zodpovědnost, vytyčovat cíle, aniž by na sebe brala povinnost prokázat jejich realizovatelnost. Každá existující moc vůči ní dostává do nezáviděníhodné pozice, kdy upachtěná praxe je měřena ideálním nárokem.

V oblasti kultury se církev snaží neporučnickovat to, čemu nerozumí, je vyčkávatě tolerantní vůči vědeckému výzkumu, pokouší se absorbovat jeho výsledky. Zvláště přírodovědci nebrání, aby zkoumali skutečnost bez předpokladu Boha. Značnou opatrnost projevuje i ve vztahu ke společenským vědám - vyhýbá se konfliktům, kde jí nejdou "přímo na tělo".

Byl by hluboký omyl považovat nové rysy za rozchod s minulostí. Něco podobného je v církevním organismu nemyslitelné. Jde o rozdíl v přístupu, ne v charakteru. Vůle a schopnost přizpůsobit se modernímu světu má přesný smysl a meze a je pouze cestou k tomu, aby svět byl přizpůsoben církvi, jejímu učení. Chápat *aggiornamento* jinak by bylo naivitou ze strany jedné a herezí ze strany druhé.

Atmosféra u nás nese všechny známé znaky marasmu, skepse, bezvýchodnosti a apatie. Nejen, že naše země nebyla všeobecné krise ušetřena, ale v mnohém směru je deziluze hlubší, protože naděje byly vypjatější a spád od opojení k rozčarování příliš rychlý a prudký. Pripomeneme-li si euforii z doby po osvobození /kterou mimochodem v této všeobecnosti a síle nemohla prožít žádná z nových socialistických zemí s výjimkou Jugoslávie/, je jasné, že dříve nebo později byly drasticky rozbity představy o budoucnosti, ať již byly jakkoliv rozdílné - všem složkám obyvatelstva. Rok 1948, procesy a léta padesáta a konečně srpen 1968 jsou nejmarkantnější rozcestí, kdy další a další bloky lidí ztrácely půdu pod nohama a iluze o blízké uskutečnitelnosti "nového a lepšího" světa. Nově nastupující generace se již nepodílely na nadějích, ale spoluprožívaly jejich pád.

Současný stav společnosti a mezilidských vztahů v ní byl popsán jak vědeckými tak uměleckými prostředky a není třeba nosit dríví do lesa. V dané souvislosti se chce zmínit o jediném aspektu, o tom, jak současná podoba teorie a praxe označovaná jako marx-leninismus otupuje u lidí intelektuální ostrážitost a navyká na typ myšlení vlastní náboženství. Značný díl toho co na náboženství kritizujeme jako nepřijatelné, současně sami lidem vnucujeme, navíc v pokleslé až zkarikované podobě. Vyžadujeme, aby předstírali, že věří tvrzením, jež evidentně odporují rozumu a každodenní zkušenosti, nutíme je vyjadřovat se k věcem o nichž jim zablokuje informace. Oslovujeme je mrtvým liturgickým jazykem, který v sobě sice nese poselství, ale jiné, než o kterém zdánlivě vypovídá. Proměnili jsme ve formální rituál celý veřejný a politický život, počínaje schůzemi před sjezdy, První máje, velká výročí až k volbám. Účast na obradech dává je dnem vysvědčení loyality, druhým uspokojení, že vše klapě. Obdarili jsme instituce všemi ideálními atributy, které jsou obsaženy v jejich ideologickém pojmu, a toto zbožštění hravě preklenulo rozdíl mezi církví viditelnou a neviditelnou. Neomylnost sice není uzákoněna, nicméně přiznává představitelům k doživotnímu držení. Je-li pravda dočasná, souhrn základních tabu je trvalý a vešel do povědomí i podvědomí všech. Výčet hlavních i vedlejších titulů vedoucích ch osobností, uváděný s důkladností hodnou Domu staročkého mocnáře, hlásá, že jejich nositel není nic, hierarchie všechno. Opršelé transparenty a agitáční poutače jsou divná Boží muka našich silnic - statují je méně - snad proto, že výrobní termín by mohl přesáhnout dobu uctívání zobrazených. Vedeme oficiálně přísnou hranici mezi neuvěřitelností, na než věříme my a neuvěřitelností, na než věří církev - ale tato hranice nemusí být každému tak jasná jako profesionálním ideologům.

Degradace vědy na oblast činnosti řízenou zvenčí a podrobenou jiným kritériím, než jsou její vlastní způsobila, že rada oborů

zpláněla, v jiných bylo bádání prakticky umrtveno. Objevil se i jiný, paradoxní důsledek. Zahanbuující zkušenosti s oficiálním odsouzením rady objevů a celých vedních disciplin vyvolali trapnou nejistotu před další blamáží. Stalo se problematickým i to nejzákladnější - co vůbec může a co nemůže být předmětem vědeckého zkoumání. Honíme sněžné muže, fotografujeme létající talíře, vyhlížíme návštěvy mimozemšťanů a hledáme stopy jejich pobytů, dumáme nad parapsychologií - a to jsou ještě ty nejsolidnější výlety do světa otazníků. Náchylnost k obskurním myšlenkám a praktikám je šokující. I za našimi encyklopedisty stojí ironický stín hra-bete Cagliostro.

Vyhlášení marxismu-leninismu za státní ideologii a z toho vyplývající zatlačování náboženství u nás působí dvojznačně. Na venek dosáhlo velkých úspěchů. Z církví odešli všichni, kteří se k nim hlásili ze společenských důvodů - že se tak slušelo, že to dělali jiní, že tím demonstrovali svoji loyaltitu k uznávaným hodnotám. Jinými slovy, desertovali lidé, kteří setrvali v církvích z jiných, než náboženských důvodů. Postupně odpadli i takoví, jejichž víra byla mělká a neobstála bez opory obecného souhlasu a tím spíše v situaci, kdy se její vnější projev střetával s nevůli autorit. 2/

Církevní zvyklosti, slavnosti a obřady byly vytlačeny z veřejného života a stáhly se do zdí kostelů a modliteben. Církev - včetně katolické - staly se církevní diaspory. Pro katolickou církev, přivyklou roli církve kdysi státní a tradičně církve lidové - bylo obtížné reorientovat se do nového postavení, které vyžaduje zcela jiný typ kontaktů a činnosti. /Nekatolické církve nebyly situací zaskočeny do té míry, že diaspora byla pro ně zažitou praxí/. Její situace byla navíc komplikovaná narušením organizační struktury, když byla znemožněna činnost reholí a rady ordinářů. Na druhé straně to vše otevřelo prostor pro osobní iniciativy, nekonvenční a vynalézavé způsoby práce.

Církev ve společnosti reálného socialismu jsou nenormální a nenormalisovaný útvar, 3/ ale při tom útvar naprosto legální. Jsou zbaveny sebemenšího podílu na moci, ba ani ve vlastních řadách nemají mocenské prostředky, jak vynutit uposlechnutí příkazu, který není přijat dobrovolně. Soudržnost, vnitřní disciplína a závaznost víry může být založena výhradně na autoritě. V této slabosti je síla a vyjímčnost. Prakticky se nemohou žádné odpuzující vlastnosti projevit, jichž ani ony nejsou ušetřeni. Na temném pozadí vystupují církve jako čisté a svědčící, nepoznamenané posluhování. Jejich učení a způsob života je absolutně jiný, než co se vnucuje. Ukazují východisko a naději tam, kde je jiní nevidí. To jsou právě vlastnosti, které přitahují lidi z nechucené bezobsažnosti a bezperspektivnosti života kolem. Věřící nemusí nikoho slovy ujišťovat o opravdovosti svého přesvědčení a nezištnosti své angažovanosti - vystupovat jako křesťan není, jak známo, cesta ke kariéře. Styk s nimi dává pocit společenství ušlechtilých lidí a určité vlastní pozitivní výlučnosti. Vzájemná pomoc a opora, přátelská zázemí, které jediné v atomizované společnosti supluje chybějící vazby, jsou v církevních společenstvích navíc umocňovány metafysickým aspektem - setkáváním Boha v bližním.

Přitažlivost náboženství a církevního společenství má tudíž naprosto jednoznačné příčiny uvnitř naší společnosti.

Odmítáme-li hledat "viníka" v ideologickém náporu zvenčí, neznamená to, že současná podoba a politika církevních center v zahraničí, stejně jako aktivity církvi v jiných zemích nehrájí roli. Markantní je to zvláště u katolíků. Novum je, že Vatikán po zvolení polského papeže nejen že pracuje s perfektní znalostí problémů socialistických zemí, ale přímo z nich vychází. Dá se říci, že je dokonce absolutizuje, přenáší i do jiných oblastí, kde je sociálně-politická situace diametrálně odlišná. /Tvrdość polského katolicismu je těžko stravitelná v západních zemích, odpor proti teologii osvobození a politické angažovanosti kněží v latinské Americe může vést ke zbytečnému opakování střetu.../

Současný papež zná perfektně politiku komunistických stran a státních orgánů socialistických zemí zevnitř, zná smysl zakodovaných frází, zná omezující, dokonce určující smysl zdánlivě bezobsažných "dodatkových" slov a nepolapitelných praktik, které jinak přehlédne každý, kdo s nimi nemel každodenně do činení. Dotázán, jaká bude jeho politika vůči socialistickým zemím, odpověděl, že nikoliv naivní. Je to přesná charakteristika a je to tvrdá charakteristika.

V jaké míře se může církev uplatnit i v zemi, která je řízena komunistickou stranou a v níž jsou umístěny sovietské jednotky, ukazuje Polsko. Je to krajní případ, kde se spolu s tradičním mimorádným vlivem katolicismu uplatnila i řada dalších skutečností, jež jinde v té intenzitě nemají obdoby. Je snadné nakupit radu argumentů, že jsme na tom "lépe" a proč se to "u nás nemůže stát". Užitečnější je vzít v plnou významu na vědomí ten fakt, že v této části světa se církvi podařilo něco naprosto neuvěřitelného - politicko-ideové salto mortale. Vystupuje jako zastánce lidských práv - strážce národní identity a integrity, obhájce zájmů dělníků a chudých rolníků. Nejen vystupuje, ale je také tak přijímána.

Boj za svobodu, za práva člověka a občana, boj za sociální spravedlnost proti ovládnutí a vykořisťování jedné třídy druhou v žádném případě není tradiční doménou církevních snah. Jeho legitimní původ a prameny jsou na opačném pólu evropského myšlenkového vývoje, v racionalistické tradici, vedoucí od renesance a osvícení k marxizmu. Tímto konstatováním nechceme tvrdit, že by se tyto myšlenky musely dostávat do rozporu s autentickým křesťanstvím, že by nemohli být vyvozovány také z něho. /Kdyby tomu tak bylo, dialog mezi marxisty a křesťany by byl nemožný/. Není nic hroživého a alarmujícího na tom, že se křesťané pro tyto ideje angažují - naopak. Hroživé a alarmující je, že se mohou stát zástanci dělnických a rolnických zájmů vůči vládě socialistického státu. Kam jsme to došli, když katolická církev bojuje za svobodu slova, a proti cenzure narizované marxisty, za právo dělníků združovat se v odborech, k nimž mají důvěru? To je memento mori, to by nebylo možné, kdybychom se nespronevěřili výchozím ideálům vlastního hnutí. Význam náboženství a církve v Polsku výrazně posílil sebevědomí katolíků také v jiných zemích a vzbudil respekt i mimo kruhy věřících. Opět je však třeba vidět, že to nejsou specificky náboženské hodnoty polského katolicismu které imponují, ale postoje k lidským a společenským problémům.

Jsme svědky toho, že v posledních letech roste u našich vládnoucích kruhů alergie vůči církvi, že se snervozňuje růst aktivity věřících. Reagují na ni silnějším tlakem, množí se trestní sankce za jednání, které je v ostatních zemích pokládáno za nezávadné. Československo, které mělo ze všech socialistických zemí nejlepší předpoklady najít uspokojivý model socialistického státu k věřícím a církvím, se tak stává vše zostuzující zkamenělinou.

Výsledok takej politiky je v priamom protiklade v zámere autora. Šikanovanie a odsudzovanie veriacich zostruje pozornosť ľudí k ich snahám, zvyšuje ich prestíž. To je ďalší, nikoliv bezvýznamný impulz pro rúst zájmu o náboženstvo.

Jak je zjavné, ad maiorem Dei gloriam jsme udělali dosti, více než je zdrávo.

Vysvětlivky:

- 1/ Protože vlastní nemoc bolí nejvíc, má člověk sklon podceňovat problémy jiných. Čteme-li však Thákurovou hlubokou obžalobu západní společnosti /Nacionalismus západu z r. 1921/, najdeme tam již všechny výtky, s nimiž se např. Havel obrací proti současné realitě.
- 2/ Bylo by ovšem hrubým skreslením domnívat se, že všichni, nebo většina z těch, kdo se rozešli s náboženstvím, to učinili z oportunních důvodů. S jejich rozhodnutím ovšem nemají výnosy a usnesení nic společného.
- 3/ Nejsou součástí NF a tím se stávají cizím prvkem v struktuře společnosti. Vyplývá to z jejich nejvlastnější podstaty: Nemohou ani formálně vedoucí úlohu strany a také strana nemůže takové uznání uplatňovat.

- o -

Nová encyklika Svätého Otca Jána Pavla II.

"Dominum et vivificantem - Pánovi a oživovateľovi"

bola zverejnená vo Vatikáne v piatok 30. mája 1986. Encyklika má 151 strán a pápež Ján Pavol II. sa v nej z hľadiska veľkého výročia Kristovho narodenia v roku 2000 zaoberá pochmúrnym stavom dnešného zmaterializovaného sveta. Ako vrchol odporu proti Duchu Svätému označil pápež dialektický a historický materializmus, ktorý je ešte stále podstatou socializmu. Znamením smrti na horizonte našej doby sú aj preteky v zbrojení a z nich vyplývajúce nebezpečenstvo atomového sebazničenia, hlad vo svete, ozbrojené konflikty, medzinárodný terorizmus a umelé prerušenie tehotenstva.

Proti tomuto obrazu zmaterializovaného sveta stavia encyklika posolstvo nádeje kresťanstva. Nevychádza z týchto tmavých tienov materialistickej civilizácie a zo sociologicko-historického rámca, v ktorom sa uskutočňuje nové, viac či menej povedomé volanie po oživujúcom Duchu? - pýta sa pápež v tejto už piatej encyklike svojho pontifikátu.

V tomto zmysle vysvetľoval pastoračnú funkciu encykliky aj kardinál Jean Jerome Ammer na tlačovej konferencii v den jej vydania vo Vatikáne. Povedal: "Ako sa pôvodne očakávalo, encyklika je posolstvom nádeje pastiera všeobecnej Cirkvi v tejto chvíli svetových dejín. Vo chvíli, keď podľa slov pápeža dozrieva v mnohých ľuďoch povedomie, že napriek všetkému úžasnemu pokroku vedecko-technickej civilizácie, napriek všetkým jej cieľom, človek a celé ľudstvo sú ohrození".

- o -

V Ossevatore Romano z 29. mája 1986 je uverejnený list, ktorým Ján Pavol II. poveril otca kardinála Jozefa TOMKU, prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov, mimoriadnym poslaním: zastupovať 3. júna t.r. Svätú Stolicu v Campalle v Ugande pri spomienke storočnice 22 ugandských mučeníkov, ktorých vyhlásili roku 1964 za svätých. Otec kard. TOMKO odišiel do Ugandy 30. mája v hodnosti mimoriadneho vyslanca Svätej Stolice.

AV programy sú veľmi účinné prostriedky prenosu informácií a ako také sú veľmi výhodné i pri apoštoláte. Zistilo sa, že 60-80 % informácií získavame pomocou zraku. Preto nám AV programy pomáhajú lepšie si zapamätať podanú látku. Spolu s hovoreným slovom, obraz a hudobný doprovod pôsobia účinnejšie. Obrazy nám pomáhajú pochopiť dobový kolorit alebo geografický kolorit a tým uľahčujú pochopenie zmyslu. Preto AV program nesmie nahrádzať kino, televíziu a koncert. Takto ich ani nepredvážame.

Postup pri ich využívaní je rozdielny podľa obsahu, programu, veku a vyspelosti poslucháča. Z tohto hľadiska rozlišujeme programy na katechetické, životopisné, meditatívne a ostatné. Čím je poslucháč nábožensky vyspelejší, tým viac zdôrazňujeme meditatívnosť programu a tým viac využívame myšlienkový obsah. Naproti tomu u menších detí je rozhodujúcejší vizuálny vnem, ktorý treba podporovať.

Pretože náboženské AV programy majú vyššie než kultúrne poslanie, používame ich ako :

- informatívne, náborové pre ľudí, ktorý nemajú dostatočný pojem o viere a Cirkvi,
- vzdelávacie a poučné,
- ako podklad k prehĺbeniu meditácii,
- katechetické.

Pravidelné používanie AV programov má postupne zvyšovať schopnosť obsah vnímať meditatívne. Okrem úplne neznalých poslucháčov nemalo by sa stať, že náboženský AV program sa realizuje ako filmové predstavenie, umelecký program a pod.

Počet poslucháčov závisí od druhu programu. Na informačnom a vzdelávacom programe ich môže byť viac, u ostatných programov 10-15. Stačia i 3-4 osoby. Lepšie je program viackrát opakovať pre menšie skupiny, lebo potom môže byť skupina zložená z rovnorodých poslucháčov a moderátor ich môže lepšie usmerniť. Nebudme úzkostliví, pokiaľ naši blížni potrebujú náš čas!

Dĺžka programu má byť 20-30 minút, teda taký dlhý čas, cez ktorý vie človek sústrediť pozornosť. Je nesprávne viacdielny program premietat naraz, pretože neprinesie požadovaný účinok.

Postup premietania sa nám osvedčil nasledovný :

- Na začiatku moderátor zdôrazní poslucháčom určenie programu. Mala by ním byť realizácia Kristových slov "Kde sa dvaja alebo traja zídu v mojom mene, tam som i ja medzi nimi". I takú prednášku, akou je napr. interrupcia, treba viesť v tomto duchu. Jeho vedenie však závisí na úrovni poslucháčov.

- Potom moderátor obobznámi poslucháčov s témou, kde upozorní na zaujímavé miesta programu, vysvetlí niektoré pojmy, ktoré môžu byť publiku nejasné, dej uvedie do historického rámca, upozorní na prípadné sporné miesta, na základnú myšlienku diela, na umelecké kvality a pod.

- Potom nasleduje prísba k Duchu Svätému - a to spontánna, prednesená niektorým členom domácnosti v ktorej sa premieta; moderátorom alebo iným prítomným alebo spoločná - za dar pochopenia predvádzaného diela. Vyzvaním Ducha Svätého začíname vlastné predvedenie diela.

- Menej chápacému publiku doplníme oficiálny text vysvetlivkami, na jednotlivých obrázkoch poukážeme na detaily, ktoré sú v texte uvedené a pod. Pri inteligentnom publiku necháme hovoriť iba autora a poznámky odložíme do diskusie.
- Po ukončení programu necháme chvíľu na zamyslenie. Až potom začíname diskusiu alebo meditáciu, podľa vyspelosti poslucháčov.
- V diskusii by mali poslucháči naniesť otázky o nejasnostiach a tieto by sme mali zodpovedať, pričom zvýrazníme hlavnú myšlienku a jednotlivé dôležité myšlienky. Meditatívne vystúpenia majú byť krátke.
- Podľa situácie, po diskusii necháme voľný program alebo ho uzavrieme. Môže ním byť aj spontánna modlitba niektorého z prítomných.
- Definitívny záver robme vždy spoločnou modlitbou. Ak nebol vyslovený úmysel modlitby v predchádzajúcom diele, zvolme a zdôrazníme vhodný, aktuálny úmysel.

Všetky AV programy náboženského charakteru môžeme využiť ako katechetické a zaradiť ich do pravidelného programu modlitbovej skupiny. Niektoré programy plánujeme na rôzne výročia. Programy, ktoré sme však obdržali náhodne, využívame okamžite i bez plánu.

Ako technické AV programy používame:

- diapozitívy so zvukovým doprovodom a bez nich,
- zvukové a nemé filmy 8, super 8 a 16 mm,
- videoprogramy.

Najrozšírenejšie a pre pravidelnú prácu najdostupnejšie sú diapozitívy so zvukovým doprovodom na kazetovom magnetofone. Je ich dostatočný sortiment, diafilmy sa dajú i amatérskym spôsobom vykopírovať. Príslušnú techniku možno zakúpiť vo Foto-Kine alebo doviešť z NDR. Pre zabezpečenie stabilných výsledkov pri kopírovaní diafilmov používať fotoaparát s meraním svetla za objektívom, používať obyčajnú zväčšovacíu žiarovku a napätie udržiavať na 220 V odporom - regulátorom - kúpeným v obchode. Okrem toho už vytvorené autorské kolektívy, ktoré diaseriály kvalitne ozvučujú.

Diaprojektor nemusí byť drahý, ale má mať dobrý objektív a dostatočne silný svetelný zdroj. Diaľkové ovládanie nie je potrebné. Aj u tých najdrahších sa vyskytne zaseknutie obrázku. Diaprojektory si zaobstarajme s adaptérmí pre diapázy. Ich premietaním sa dosahuje väčšia dynamičnosť programu.

Plátno premietacie nemusí byť; stačí kladivkový papier alebo dobre napnutá biela plachta, ktorá nesmie byť pokrčená alebo poškodená.

Zdroj zvuku, magnetofón, nemusí byť HIFI kvality, ale na druhej strane nemali by sme na ňom šetriť. Nech je s dostatočným výkonom a dobrou reprodukciou. Nemusí sa ním dať nahrávať. Dobrý lacný prehrávač, zapojený na slušné stereorádio (napr. Soprán) a dobre rozmiestnené reproduktory urobí zariadenie isté ako veža za 15-20 tisíc.

V našich podmienkach sa doteraz osvedčilo aj premietanie ozvučených filmov super 8 mm a v menšej miere 16 mm, hoci vo svete sú považované už za zastaralú techniku. Pretože domáce zvukové super 8 mm projektory-premietačky nemáme, zadovážili sme si ich cestou Tuzexu. Ich význam sa znižuje zavádzaním videoprogramov. Pripomeniem iba, že ak požičiavame premietačky, priložme k nim rezervnú žiarovku a lepičku na film, návod na použitie či iné príslušenstvo. A je iba

samozrejme, že po premietaní všetko toto vrátíme i s previnutými filmami v prevádzkyschopnom stave.

Pri zavedení v i d e o p r o g r a m u je potrebné domácnosť vybaviť farebnými televízormi, ktoré pracujú systémom PAL-SECAM. Najviac programov máme na systéme VHS, preto kupujeme uvedený typ cestou Tuzexu. Tu zasa platí, že videorekordér nemusí byť zložitý a tým drahý. Stačí do 5000 TK. Cena videokazety s nahrávkou na 4 hodiny stojí asi 86 TK. V technickom svete sa začína hovoriť o novom systéme, ktorý pravdepodobne po čase vytlačí doterajší systém. Či tak bude alebo nie, musíme počítať s tým, že čo dnes kúpime, bude za 6-8 rokov bežnádne zastaralé!

Pri videotechnike platí to isté čo pri ostatných AV programoch. Nekopírujme z kazety na kazetu, lebo kvalita zvuku a obrazu sa za každým zníži. Farebné obrazy nereprodukuje čiernobielo, lebo hlavne pri umeleckých dielach farba má vysokú funkciu a dielo okradneme o dôležité dojmy čiernobiелou reprodukciou. Za tým účelom zorganizujeme o b l a s t n é a r c h í v y AV programov, kde uložíme kvalitné originály; z ktorých potom budeme kopírovať kvalitnou kopírovacou technikou. Preto výzývame autorov originálov, aby ich dali k dispozícii oblastnému archívu, ktorý zabezpečí kvalitné kópie rovnakej akosti!

Hotové programy nenechávajú v zásuvke, pretože sú tvoje. Nie sú tvoje! Pár sa ťa pýta: čo máš, čo by si nebol dostal? Zorganizujeme preto obeh programov medzi spoločenstvami a krúžkami a nové si zaobstarávame s p o l o č n e . Programy, robené k určitej príležitosti, nechajme rýchle kolovať, lebo na budúci rok budú už iné.

V evanjeliussvätého Jána /1, 40-41/ čítame:

"Jeden z tých dvoch, čo to počuli od Jána a odišli za Ježišom, bol Ondrej, brat Šimona-Petra. Hneď vyhľadal brata Šimona a povedal mu: Našli sme Mesiáša".

Aj my, keď sme našli Mesiáša, poďme to povedať bratom! aj cez AV programy!

PANE, POŠLI NÁM SVÄTÝCH A ZAPÁLENÝCH APOŠTOLOV A PROSTRIEDKY NA
ŠÍRENIE TVOJEJ BLAHOZVESTI !

- o -

Osservatore Romano z 29. mája 1986 píše o minuloročnej spomienke Metodovej smrti, kedy bola v Ríme usporiadaná okrem kongresu aj výstava vo vatikánskej knžnici pod titulom "Tri abecedy pre Slovanov - o výsledkoch kultúrnej a liturgickej činnosti sv. Cyrila a Metoda u Slovanov". Na príkladoch vzácných kódexov, inkunábulí, zriedkavých kníh z rínskych a inonárodných knižníc, výstava poskytovala v chronologickej sekvencii prehľad kultúrneho vývoja, ktorý začal v 9. storočí na území Veľkej Moravy a pretrval po 11. storočí u našich i ostatných slovanských národov až po naše dni. Štyri dni pre zakončení tejto výstavy, 27. mája, navštívil ju ešte raz terajší pápež Ján Pavol II v sprievode členov Výboru Svätej Stoliče pre cyrilometodské oslavy, medzi ktorými je otec kard. Tonko, otcovia biskupi Hrušovský a Škarvada, ako aj profesor na Dominikánskej univerzite Angelicum otec Veselý. Odborné vysvetlenie podal vzácnym návštevníkom hlavný organizátor tejto výstavy a redaktor odborného katalógu, prof. Vittorio Peri z Vatikánskej knižnice.

V logickom súvisi s touto prehliadkou cyrilometodského diela je aj návšteva úradnej bulharskej delegácie u Jána Pavla II., ktorú pápež poskytol osobitnú audienciu 24. mája t.r., kedy sa slávi v Bulharsku sviatok Cyrila a Metoda...

Referuje Peter Manín
z Hlasu Ameriky

Uvolnená rádioaktivita nepozná nijaké hranice.

Najväčšia katastrofa jadrového reaktora ~~atómovej elektrárne vôbec~~ nastala v ukrajinskom meste Černobyl' v noci z 25. na 26. apríla 1986. Na začiatku sa mlčalo. Trvalo niekoľko dní, kým sa východoeurópski propagandisti odhodlali poskytnúť správy z postihnutej oblasti. Na havarovaný IV. blok z vrtulníkov nasypali cca 5.000 ton piesku, olova a iných materiálov, dali betónové injektáže, ktoré majú zabrániť prenikaniu rádioaktivity do neďalekej ~~vodnej~~ nádrže a hlavne do pôdy, čo by malo nedezierné následky pre celé ukrajinské poľnohospodárstvo. Počet obetí do 30. mája stúpol na 23, ďalších zasiahnutých je vyše 200- a obetí naďalej pribúda.

Treba si uvedomiť, že dva týždne po havárii neexistovali nezávislé a overiteľné údaje o výške rádioaktivity v ZSSR a okolitých štátoch. Evakuácia obyvateľstva prebiehala v dvoch etapách: prvá začala 27. apríla popoludní, približne 40 hodín po výbuchu, druhá etapa trvala prinajmenšom do 4. mája. Celkove presťahovali asi 90 tisíc ľudí a 34 tisíc kusov dobytká. Kijevským školákom do 13. rokov skrátili školský rok a od 25. mája dostali prednostné miesto v pionierskych táboroch.

Iba vďaka tomu, že švédski odborníci zazvonili na poplach, vláda ZSSR bola donútená vôbec pripustiť, že došlo k nehode. Skutočnosť, že o nej včas neinformovala, predstavuje vážne porušenie všetkých noriem medzinárodných vzťahov. V tomto prípade sovietska vláda ukázala nielen nedostatok úcty k ľudským životom a k vlastnému ľudu, ale porušila i všetky pravidlá, platné pre medzinárodné vzťahy.

Skutočnosť, že rádioaktívne substancie, ktoré sa dostali do atmosféry po výbuchu atómového reaktora - a boli vetrom zanesené do celého sveta - naznačuje, že atómová elektráreň nemala ochranný kryt, ktorý by vyžarovaniu rádioaktivity zabránil. Atómové reaktory na ľahkú vodu, ktoré používajú Spojené štáty, Japonsko a mnoho európskych krajín, majú tzv. dvojité bezpečnostnú štruktúru, v ktorej je jadro reaktora chránené ocelovým obalom a betónovým obalom. Vzhľadom k rozdielnosti konštrukcií reaktorov nie je nehoda v Černobyl'skej atómovej elektrárni merítkom pre hodnotenie bezpečnosti atómových elektrární v západnom svete.

Ako v ZSSR, tak i u nás sa tají výška rádioaktivity od prvých dní po havárii, na škodu celému ľudstvu. Preto pohroma vyvolala vo svete protesty a demonštrácie. V ZSSR a v socialistickom tábore si však ľud nesmie nahlas povedať, čo si myslí o veci a o vláde, ktorá nesie dvojnásobnú vinu na katastrofe:

- tým, že zanedbáva bezpečnostnú stránku jadrových reaktorov,
- tým, že zavedá neinformovala verejnosť, čo sa v Černobyle stalo.

Po Ukrajine je Poľsko najpostihnutejšie rádioaktívnym žiarením a hoci vládne komisie vydávajú správy o systematickom poklese rádioaktívnych látok vo vzduchu, vode a mlieku, ľudia im nedôverujú a orientujú sa na informácie zo Západu. V niektorých oblastiach sa nameralo v jednom litri mlieka až 493 becquerelov. Dieťa, ktoré by vypilo každý deň jeden liter takéhoto mlieka, obdržalo by za týždeň toľko škodlivých rádioaktívnych látok, ako ich obsiahne jeden zamestnanec v atómovej elektrárni za celý rok! Komunistické oznamovacie prostriedky sa vyhýbajú zverejňovať priame výsledky nameraných hodnôt, udávajú len obrazné informácie, ktoré sú nedostatočné a obyčajnému človekovi len málo alebo nič nehovoria. Pritom výsledky sa udávajú v štyroch rôznych jednotkách, ktoré si človek nevie prehodnotiť, lebo nikde nie je udaný prepočítací faktor jednej jednotky na druhú. Taktiež údaje o rádioaktívite sa udávajú iba v neskoršom období, kedy rádioaktivita už poklesla.

Spojené štáty poskytli Poľsku pomocné zásilky mliečnych výrobkov a liekov. Rozdeľovanie pomoci prevzali cirkevné úrady. Pomoc poskytla dobročinná organizácia American cars, ktorá v roku 1985 poskytla dobročinnú pomoc rôznym krajinám vo výške 45 miliónov dolárov.

Proti nezodpovednosti vlády pri stavbe atómovej elektrárni v Černobylu protestovalo sa na Západe, ale i v poľskom meste Vratislav a na Ukrajine. Podľa odhadu polície, v rímskom protestnom sprievode proti Černobylu bolo 100.000 demonštrantov. Jedna skupina demonštrantov položila k bráne sovietskeho veľvyslanectva v Ríme veniec s nápisom: "Dnešným i budúcim obetiam Černobylu". V Aténach došlo pri demonštrácii proti sovietskej informačnej politike v zrážke medzi skupinou mladých demonštrantov a políciou. Aténske kliniky nestačili prehliadať ľudí kvôli rádioaktívnemu žiareniu. Najmenej 20.000 ľudí demonštrovalo v 3 km dlhom sprievode v Mníchove atď.

Smrteľný rádioaktívny oblak sa tiahol i ponad naše územie. Vo Vysokých Tatrách bol stiahnutý vysokohorský personál a poslaný na vyšetrovanie do Popradu. Tatranské svište, pravdepodobne citlivé na rádioaktivitu, zišli dole až k ľudským obydliam, hoci ide o veľmi plaché zvieratá. V okrese Prievidza bola nameraná v jednom litri ovčieho mlieka rádioaktivita, prípustná ako celoročná dávka. Zvlášť vysoká bola rádioaktivita na 1. mája, kedy mnoho ľudí išlo manifestovať do sprievodu. Bolo až nápadné, že napr. v Košiciach pri manifestácii časť súdruhov bola neprimerane teplo oblečená v kabátoch, hoci tam bolo vtedy veľmi teplo. Vedeli niečo o tom, čo sa stalo v Černobyle?

"Pravda" zo 4. mája uvádzala, že "analýza výsledkov systematického merania ovzdušia na poľskom území /prečo nie na našom?/ od 28. apríla do 1. mája, rozšírená o výsledky ďalších dní a stanoviská odborníkov /ktorých?/ potvrdzujú, že úroveň rádioaktivity v ovzduší nebola v tých dňoch a nie je ani teraz škodlivá zdraviu obyvateľstva..." /aká bola však úroveň, o tom sa nezmieňujú/.

Okresné hygienické stanice zbierali v kritických dňoch materiál na vyšetrovanie rádioaktivity pre Krajské hygienické stanice, ktoré majú primerané materiálne a personálne vybavenie k meraniu výšky radiácie v potravinách a iných výrobkoch. Doteraz však neboli nikde publikované žiadne výsledky nameraných hodnôt!

Michail Gorbačov často prízvukuje: "Verte mi!" keď hovorí o obmedzení zárodov v zbrojení a o mieri. Keď však Sovieti nie sú schopní povedať pravdu o výbuchu v Černobylu, nemožno im veriť ani v iných otázkach!

Francúzske úrady oznámili, že v telacom mäse, kúpenom na trhu v strede Moskvy zistili radiáciu 6 x vyššiu ako je bezpečnostná norma EHS. Mäso bolo kúpené 24. mája v Moskve, poslané do Paríža na skúšky a 29. mája francúzski diplomati v Moskve oznámili výsledok a radili Francúzom, ktorí sa nachádzajú v ZSSR a v Moskve, aby nekonzumovali telacie ani bravčové mäso.

Veľvyslanectvo Spojených štátov varovalo Američanov, že malé deti a tehotné ženy by nemali piť mlieko, kúpené v Moskve. Skúšky vzoriek ukázali, že úroveň radiácie je 2 x vyššia, ako je bezpečné pre ľudský organizmus. Pritom sovietske úrady opakujú tvrdenia, že potravinové výrobky z Černobylskej oblasti prechádzajú spoľahlivou kontrolou!

Na základe toho, že sa nedá spoľahnúť na vyhlásenia vládnych činiteľov, štáty EHS sa dohodli na dočasnom zákaze dovozu určitých potravín z východnej Európy. Krajiny EHS sa obávajú, že dovážané potraviny boli zasiahnuté rádioaktivitou. Zákaz sa bude týkať dovozu čerstvého ovocia, zeleniny, mliečnych výrobkov, rýb, mäsa a hovädzieho dobytká.

Aké zdravotné následky bude mať táto havária na naše obyvateľstvo, to sa ukáže v budúcom období na novorodencoch a kojencoch.

1100 rokov od založenia nitrianskeho biskupstva

sme slávili v roku 1980. Tisícsto rokov prešlo od historicky do-
loženého posvätenia prvého biskupa pre nitriansku cirkev. Toto
slávne tisícstoročné jubileum je pre nás vzácnou príležitosťou,
aby sme si ho my, veriaci nitrianskej diecézy, spoločne pripome-
nuli a príslušným spôsobom oslávili. Z tejto príležitosti adresu-
jem Vám, milí veriaci, pastiersky list, ktorým Vás nielen otcov-
sky pozdravujem, ale chcem sa s Vami podeliť o niekoľko myšlie-
nok, ktoré vyplývajú z tohto vzácného jubilea.

S úctou pozdravme najprv starobylú Nitru, ktorú nazval známy
autor historických románov Jozef Branecký "matkou slovenského
národa". Kto ju kedy založil a kto ju pokrstil? Vyrástla akoby
sama, určená výhodnou zemepisnou polohou. Archeológovia a histo-
rici nám otvárajú oči do veľmi dávnej minulosti a tvrdia, že Ni-
tra so svojím okolím sa od nepamäti stala miestom, kde našli svoj
životný priestor prví osídlenci týchto končín zeme. Prví boli
azda ľudia tzv. loveckej gravettskej kultúry, ktorí sa usadili
v jaskyni priamo pod dnešným nitrianskym hradom v dobe okolo
22.600 rokov pred Kristom. Archeológovia dokumentujú vykopávkami,
že na Nitriansku a okolí sa odohral celý kultúrny vývoj pravekých
ľudí, počnúc od mladšej doby kamennej, a takmer nepretržite trval
až po kultúrneho človeka. Musíme na slávu Nitry povedať, že jej
územie bolo strediskom, kde sa tento rozvoj človeka sústreďoval.
Striedali sa tu kultúry rôznych kmenových skupín, cez stáročia
prichádzali a odchádzali a zanechávali po sebe zvyšky svojich
kultúr. Podľa vykopávok, na sklonku 2. tisícročia pred Kristom,
odíslenci tzv. "maďarovskej kultúry" vybudovali už opevnené síd-
lisko na dnešnom hradnom kopci v Nitre. Opevnili ho mohutným va-
lom s kamennou hradbou a hlbokou priekopou. Hádám títo položili
prvý základ pre vybudovanie neskoršieho vojenského, politického
a kultúrneho centra.

Na Nitriansku sa vystriedali všetky historicky známe etnické
skupiny, ktoré sa prehnali Európou: Skýtovia, Trákovia, bojovní
Kelti, Dákovia, Rimania, Markomani, Kvádi a Sarmati. Keď za nimi
prišli slovanskí predkovia, už tu našli vybudované opevnené síd-
lisko. Menom Nitra /Nitrava/ ho pomenovali buď ešte Kelti, alebo
najneskoršie Markomani /3.-4. storočie/.

Vážne sa zdá, že Nitra sa zaskvela ako biskupské sídlo ešte za
Markomanov, na prelome 4. a 5. storočia po Kristu. Nitriansky
biskup a historik Vurum tvrdí, že kráľovna Markomanov, Frigitil,
sídlila v Nitre a v kontakte s milánskym biskupom, svätým Ambro-
zom a jeho nástupcom, žiadala kresťanskú misiu pre svoj národ,
ako aj biskupské sídlo v Nitre. Biskupom mal byť Sunnias, žiak
svätého Ambroza. Nemáme však o tom priame doklady, iba takéto
náznaky: V roku 1957 objavili archeológovia oproti Komárnu za Du-
najom hrob biskupa zo 4. storočia. Kresťanstvo aj s cirkevnou
organizáciou na tejto úrovni tu teda bolo. Prečo by to isté ne-
mohlo byť aj v Nitre, keď iného významnejšieho mesta v dunajskej
kotlině na území Markomanov z tejto strany Dunaja v tom čase
nebolo?

Po príchode našich slovanských predkov do dunajsko-karpatskej
kotliny okolo Nitry sa vytvára prvé vedomie kmenovej príslušnosti
staroslovenského národa.

Nitra tu vystupuje ako hlavné mesto Pribinovho kniežatstva.
Je historickým faktom, že kresťanstvo medzi západnými Slovanmi
na Nitriansku zapustilo prvé korene zásluhou írsko-škótskej misie

a že prvý kresťanský kostol, historicky doložený, bol posvätený a postavený v Nitre ku cti svätého Emeráma, roku 828. V časoch Pribinových sa Nitra uvádza už ako riadne vybudované a opevnené mesto. Veď bola hlavným mestom a kniežacím sídlom Rastislava i Svätopluka. Rastislav, ako vieme, povolal do svojho kniežactva misionárov kresťanskej viery, svätého Cyrila a Metoda, ktorí prišli k našim predkom roku 863.

Pre nitriansku časť Veľkej Moravy mala cyrilometodejská misia podstatný a rozhodujúci význam. Jeho ovocie cítime až podnes. Naši slovanskí predkovia zásluhou svätého Cyrila a Metoda dostali kresťanstvo už očistené od mocenských franských záujmov. Bolo to kresťanstvo bližšie zmýšľaniu i srdcu moravských Slovenov. Svätý Cyril a Metod majú tú veľkú zásluhu, že kresťanskú náuku predkladali v zrozumiteľnej reči ľudu, že v reči ľudu prednášali modlitby a konali bohoslužby a že do reči ľudu preložili bohoslužobné knihy a Sväté písmo. Tomuto faktu treba pripísať i dejinné uvedenie si národnej svojbytnosti. Keďže toto všetko bolo výsledkom misijnej práce svätého Cyrila a Metoda a nimi prineseného prvého kresťanského ducha, treba potom povedať, že ak Nitra v tomto duchovnom kvase dozrela natoľko, aby sa stala sídlom biskupa, je to zásluhou svätého Cyrila a Metoda. Ba môžeme povedať, že svätý Cyril a Metod sa stali akoby duchovnými otcami nitrianskeho biskupstva.

V snahe zriadiť riadnu cirkevnú organizáciu na žiadosť kráľa Svätopluka roku 880 pápež Ján VIII. vysvätil za nitrianskeho biskupa Vichinga. O tom výslovne takto hovorí bula pápeža Jána VIII., zvaná "Industriae tuae", adresovaná Svätoplukovi :

"Tiež toho kňaza, menom Vichinga, ktorého si nám poslal, vysvätili sme za biskupa svätej cirkvi nitrianskej; rozkazujeme mu, aby svojmu arcibiskupovi /Metodovi/ vo všetkom bol poslušný, ako to učia sväté zákony..."

Biskup Viching je teda prvým historicky známym a úradnou pápežskou bulou povereným biskupom Nitry. Bolo to roku 880. Odvtedy je Nitra v dejinách Cirkvi a kresťanstva na Slovensku ako stále biskupské sídlo, aj keď musíme povedať, že po zániku Veľkej Moravy pre chaotické a prevratné pomery akoby bolo začas neobsadené. Biskup Viching spravoval Nitru 13 rokov. Potom pre zmeny politických pomerov opustil Nitru, odišiel do Bavorska ako Arnulfov kancelár a viac sa nevrátil. Kto po nom spravoval Nitru, nie je známe.

Po rozpadnutí Veľkej Moravy sú náznaky, že nitrianske biskupstvo bolo dočasne spravované z Poľska a za života svätého Vojtecha bola čiastka nitrianskeho biskupstva pričlenená k biskupstvu pražskému.

Nové usporiadanie pomerov prišlo za Arpádovcov. Od čias svätého Štefana bola Nitra pripojená k arcibiskupstvu ostrihomskému.

V najstarších uhorských historických prameňoch z II. polovice XI. storočia sa menom spomína biskup slovanského pôvodu, svätý Bystrik. Sú vážne náznaky, že on spravoval v tom čase pozostatky Vichingovho nitrianskeho biskupstva. Zomrel mučeníckou smrťou roku 1047 pri povstaní pohanskej skupiny maďarských veľmožov.

Pamiatka tohto svätca, takmer súčasníka svätého Ondreja a Beňadika, zaslúžila by si z našej strany viac pozornosti.

Jeden zo slovenských historikov sa takto zanietene vyslovil o význame Nitry v slovenských cirkevných dejinách: Obraz mohutného nitrianskeho brala, korunovaného bralom a katedrálou, stojí ako veľká iniciálka na pravej strane našich národných dejín a dokumentuje našu národnú a kultúrnu starobylosť v tomto priestore strednej Európy. Nitrianske skalné bralo, na temeni ktorého sa vypínajú mury kniežacieho hradu a budova nitrianskej katedrály, dostatočne vyjadruje, v čom je význam Nitry v úvodnej kapitole slovenských dejín a čo je obsahom tradície, ktorú symbolizuje Nitra.

Zriadenie biskupstva v Nitre malo blahodárny význam aj pre národ. Veď v tých časoch sa z tohto strediska šírila aj občianska kultúra. Na tomto poli dôležitú úlohu zohral aj benediktínsky kláštor svätého Hymelita na Žobore.

Takto si dnes spolu uvedomujeme význam nitrianskeho biskupstva, ktoré trvá už jedenásť storočí.

Keď sa však v závere pozrieme na túto historickú udalosť vo svetle Druhého vatikánskeho koncilu, jej význam sa nám veriacim ešte väčšmi ozrejmí. Koncil totiž vo svojej konštitúcii Svetlo národov hovorí: "Medzi rozličnými službami, ktoré sa vykonávajú v Cirkvi od prvotných čias, má podľa svedectva tradície čelné postavenie úrad biskupov, ktorí nepretržitým nástupníctvom, postupujúc od prvopočiatku, sú výhonkami apoštolského kmene. Preto posvätný cirkevný snem učí, že biskupi sú z Božieho ustanovenia nástupcami apoštolov ako pastieri Cirkvi..." /LG III/20/.

Vo svetle tohto učenia koncilu je správne vidieť aj zriadenie biskupstva v Nitre a vysvätenie prvého biskupa ako apoštolského nástupcu. Naši predkovia boli vtedy plnoprávne zapojení na apoštolský kmen svätého Petra a toto zapojenie trvá už jedenásť storočí.

To je stručný obraz začiatku dejín nášho biskupstva. Vzdávajme chválu Božej Prozreteľnosti, že určila mesto Nitru, aby sa stala nositeľkou týchto veľkých náboženských a národných tradícií.

II.

V prvej časti pastierskeho listu sme si vypočuli stručný prehľad o počiatkoch dejín nášho nitrianskeho biskupstva. Teraz počujme prierez dejinami biskupov, ktorí sa vystriedali na nitrianskom hrade. Počas 11 storočí vystriedalo sa na nitrianskom hrade 80 biskupov. Boli medzi nimi mnohé významné osobnosti, ktoré si zasluhujú aspon krátku zmienku.

Biskup J a k u b I. /1224-1236/ začal prvý systematicky organizovať správu diecézy. Na Skalke založil benediktínske opátstvo. Bol schopný diplomatom a riešil spory v kráľovskej rodine. Údajne padol v boji proti Tatárom v bitke pri Sajove.

Za biskupa A d a m a II. prichádzajú do Nitry prví františkáni a roku 1242 zakladajú v Nitre prvý františkánsky kláštor na našom území. Bolo to len 16 rokov po smrti svätého Františka.

Po tatárskych vpádoch spoločenský život a mravnosť boli dosť rozvrátené. Na usporiadanie vtedajších pomerov má veľkú zásluhu biskup P a s c h á z i u s /1287-1297/. Usporiadal majetkovo-

~~práve veci nitrianskeho biskupstva a opátstva na Skalke. Zavádzal~~
~~poriadok a disciplínu duchovenstva a horlil za knazský celibát.~~

Biskup Ján III. /1302-1328/ stal sa nitrianskym županom. Túto hodnosť mali nitrianski biskupi až do roku 1777. Ján III. veľa vytrpel od Matúša Cáka Trenčianskeho. Za neho Nitra dva razy prežívala spustošenie a spálenie dôležitých listín biskupského archívu, i zneuctenie pozostatkov svätého Ondreja a Benedikta. Po smrti Matúša Cáka zreštauroval Ján III. biskupstvo za pomoci Karola Róberta.

O znovavybudovanie vypáleného hradu a kostola sa zaslúžil nasledujúci biskup Meškó. Roku 1333 započal so stavbou nového, priestrannejšieho katedrálneho gotického kostola. Stavba vynikala vnútornou úpravou vrcholnej gotiky. No zachovali sa z nej iba malé fragmenty.

V XV. storočí nitrianske biskupstvo zasiahli vplyvy husitizmu, najprv ideové, potom prešli do dlho sa vlečúcich vojnových potýčok. V tom pochemúrnom období vyniká postava biskupa Antóna I. /1492-1500/, ktorý zvolal do Nitry diecéznu synodu /roku 1494/, kde sa riešili dôležité aktuálne vieroučné, sakramentálne a disciplinárne otázky.

Tvrdé časy prišli na nitrianske biskupstvo po bitke pri Moháči. Biskup Štefan Podmanický /1512-1530/ sa dostal medzi sporné vládne strany Jána Zápoľského a Ferdinanda. On sám korunoval jedného i druhého za uhorského kráľa. Ján Zápoľský sa mu vymstil tým, že Nitru zaujal, biskupa vyhnal a majetky porozdával svojim veľmožom. Po smrti biskupa Podmanického nitriansky hrad zaujal cisársky generál Katzianer a poklady sídelného chrámu podvážal do Viedne, odkiaľ sa už nikdy nevrátili. Panstvo nad Nitrou a biskupstvo prešlo potom do rúk rodiny Thurzovcov. Rodinou určený a vyvolený biskup František Thurzo nedal sa vysvätiť za biskupa, zriekol sa tejto funkcie a opustil nitrianske biskupstvo.

Po Thurzovi, Ferdinand I. zveril Nitru biskupovi Pavlovi Bornemissovi /1557-1579/. Pavol Bornemisa sa pokonal s kapitulou, dal cirkevné veci do poriadku a obdaril katedrálu mnohými cennosťami.

František Forgách /1596-1607/ za Bocskayovho povstania musel utiecť i s kapitulou z Nitry do Györu. Katedrála opäť veľmi utrpela. Bola vydrancovaná, olúpená o klenoty a vzácne listiny.

Ján Telegdy /1619-1644/ sa zapísal zlatými písmenami do dejín nitrianskeho biskupstva. Zažil azda najžalostnejší stav biskupského sídla v Nitre. Ústavičné vojny za Bethlenovcov zničili hrad a na novú vysvätenú katedrálu obrátili v runy. Biskup Telegdy dal hornú loď katedrály do úplného poriadku a pristavil k nej terajšiu dolnú loď. Obnovil aj františkánsky kláštor. Súčasne spravoval aj arcibiskupstvo kaločské. Roku 1633 zvolal nitriansku cirkevnú synodu.

Sotva dal Telegdy katedrálu do poriadku, prišli nové nájazdy Turkov, ktorí okupovali Nitru. Bojiskom sa stal opäť hrad a katedrála. Turci zradou zaujali hrad. Z katedrály urobili maštal pre kone. Po vyhnaní Turkov Juraj Szélepcsényi /1648-1666/ dal spustošenú katedrálu znova obnoviť a jej zariadenie obohatil umeleckými dielami. Známym je oltár snímania z kríža od Perneggera. Darom Szélepcsényiho je aj tzv. Nitriansky kódex z druhej polovice 11. storočia, písaný na pergamene, so vzácnym relikviárom na väzbe.

Hrad opätovne obnovil biskup Leopold K o l l o n i c h /vojak/. Za hrdinství, zísľuhy a zbožný život bol menovaný za biskupa ešte ako neknaž roku 1666. Ako vojak vzorne zorganizoval obranu hradu. Bol vysvätený za knaza a biskupa, ale v hodnosti nitrianskeho biskupa bol iba 3 roky. Potom bol kaločským arcibiskupom a neskôr prímasom, arcibiskupom ostrihomským.

Veľkým biskupom bol Tomáš P á l f f y /1669-1679/. Dobudoval a opevnil nitriansky hrad baštami, ako ich máme dnes. Katedrálu obohatil novými cennosťami. Bol tiež kancelárom uhorským.

Biskup Blažej J a k l i n /1691-1695/ obnovil spustošený zoborský kláštor a uviedol tam reholu kanaldulov.

Biskup Ladislav M a t y á š š o v s k ý /1696-1705/ založil v Nitre gymnázium. Biskupstvo spravoval za kuruckých vojen. Nitra bola vtedy postihnutá mnohými požiarimi. Matyáššovský všestranne pomáhal mestu a odkázal celý svoj majetok na dobročinné ciele.

Ladislav E r d ö d y /1706-1736/ prevzal biskupstvo vo veľmi zúboženom stave. Možno povedať, že je druhým tvorcom terajšej katedrály. Dal ju opraviť, bohato vyzdobiť mramorovými pilastrami, steny malbami, cennou kazateľnicou, biskupským trónom a veľkým organom. Vojnou zničenú biskupskú rezidenciu zboril a dal vystaviť pri katedrále dnešný biskupský palác. Dal vystaviť vežu, ako ju máme v dnešnej podobe, opatrenú pavlačou a zdobenú sochami. Pod katedrálou dal upraviť pre biskupov a kanonikov kryptu.

Imrich E s t e r h á z y /1740-1763/ dal vystaviť na námestí pred hradom stĺp umeleckej architektúry, na ktorom je socha Nepoškvrneného Počatia Panny Márie. Dal tiež opraviť poškodenú klenbu katedrály.

Ján G u s z t í n y i /1764-1777/ vystavil veľký seminár, a tak založil vysokú teologickú školu v Nitre a menoval pre ňu prvých diecéznych profesorov. Ďalej postavil v Nitre na Kalvárii kláštor. Ako biskup bol posledným nitrianskym županom.

František Xaver F u c h s /1777-1804/, hoci neslovák, bol veľkým priaznivcom, spoluzakladateľom a mecénom Slovenského Učeného Továristva.

Jozef K l u c h /1808-1826/ bol známy mimoriadnom dobročinnosťou. Za neho sa celá Nitra stala veľkou nemocnicou pre ranených vojakov z napoleónskych vojen. Okolo 3000 ich ležalo v ústa-voch i v súkromných domoch.

Jozef V u r u m /1827-1838/ bol profesorom cirkevných dejín a práva. Značnou základinou umožnil výstavbu dievčenskej školy v Nitre. Spracoval biskupský archív a napísal prvé dejiny nitrianskeho biskupstva. Známe sú Vurumove vizitácie farností nitrianskeho biskupstva. Za jeho veľké dielo sa pokladá zriadenie žilinského sirotinca.

Imrich P a l u g y a y /1838-1858/ bol biskupom veľkého apoštolského ducha. Založil a postavil v Nitre ústav Milosrdných sestier pre výchovu dievčat, ktoré opatrovali chorých a chudobných. Založil aj základinu na stavbu malého seminára. Horlil za náboženský život v diecéze, šíril úctu k Božskému Srdcu a k Panne Márii.

Augustín R o š k o v á n y i /1859-1892/ svoje meno zvečnil kniežacou štedrosťou a vedeckou činnosťou. Rozširoval úctu Blahoslavenej Panny Márie a napísal aj dielo o Nepoškvrnenom Počatí. Viedol prísny asketický život. Bol teologicky vysoko vzdelaný,

o čom svedčia jeho viaceré rozsiahle, viacvzťahové diela /70 zväzkov/. Bol zakladateľom veľkej diecéznej knižnice, ktorá nerástla až na 100.000 zväzkov.

Imrich B e n d o /1893-1910/. História o ňom hovorí, že bol dobrým človekom, pretože, kde mohol, robil dobre. V Nitre pri kláštore mníšok dal postaviť novú dievčenskú školu. Podporoval opravy kostolov a fár. Ročne straval 40 žiakov.

Pre nás nezabudnuteľné postavy na biskupskom stolci sú poslední dvaja arcibiskupi Dr. Karol K m e t ť k o /1920-1948/ a Dr. Eduard N é c s e y /1949-1968/.

Arcibiskup Kmetko sa vyznačil veľkou starostlivosťou o diecézne knazstvo, o vzdelanie a prehlbenie zbožnosti. Jeho osobitnou láskou boli misie. Mecénsky podporoval misionárov Spoločnosti Božieho Slova. Okrem nich uviedol do diecézy Saleziánov a Školských bratov. Ku tisícstému výročiu posvätenia Pribinovho kostola dal dôkladne opraviť hornú i dolnú časť katedrály a dôstojne upraviť podľa významu jej histórie. Bol propagátorom unionistických kongresov na Veľchrade.

Osobnosť biskupa Nécseyho pre krátky časový odstup od jeho smrti nevieme dostatočne vyhodnotiť. Bol známy svojou učenosťou, zbožnosťou a asketickým životom. Na Druhom vatikánskom koncile bol všeobecne vážený a uznávaný účastníkom ako na všeobecných, tak aj na komisionálnych zasadnutiach.

Milí veriaci!

Skončili sme túto letmú prehliadku veľkých biskupov nitrianskej diecézy za jej tisícstoročného trvania. Tieto spätné pohľady do pohnutých dejín našej diecézy vyvolávajú v nás pocity vďačnosti za Božiu dobrotivosť, ktorá cez stáročia pri všetkých skúškach ochraňovala poklad viery v našom ľude. Videli sme, že v najťažších obdobiach nášho biskupstva Pán Boh poslal vždy významných mužov-biskupov, ktorí z každej ťažkej situácie vedeli vyviešť diecézu a napraviť škody.

Vyplnilo sa na nich slovo svätého Pavla, adresované Timotejovi: "Ty však buď vo všetkom ostražitý, znášaj protivenstvá, pln službu blahozvesta, konaj si svedomite povinnosť" /Tim 4, 5/. Verne strážili náuku Cirkvi, ako to žiada apoštol Pavol: "Ty uč, ako sa svedčí, podľa zdravej náuky" /Tit 2, 1/. Skutočne nejeden z nitrianskych biskupov môže povedať so svätým Pavlom: "Dobrý boj som bojoval, beh som dokončil, vieru som zachoval" /2 Tim 4, 7/.

Jedenásť storočí nám predstavuje tvrdý zápas, niekedy priam krížovú cestu, mnohé práce, námahy, obety a súčasne vernosť a vytrvalosť vo viere. Sú to hodnoty, nazhromaždené za jedenásť storočí do pokladnice Cirkvi a národa, neraz veľmi drahé platené. Tieto hodnoty nás zaväzujú, aby sme si ich nielen teraz, pri tisícstoročnej sponienke uvedomili, ale aj zachovali v pamäti a odovzdali ako drahocenný poklad budúcim pokoleniam.

Vieme, že naši predkovia hovorievali: Bez Božieho požehnania - márne ľudské namáhanie. Oni modlitbou dosiahli vytrvalosť v dobrom až do konca. Aj my iba vŕchnou modlitbou dosiahneme od Pána, aby sme zostali vernými synmi a dcérami našej katolíckej Cirkvi a statočnými občanmi našej vlasti. Preto vás nakoniec prosím, nasledujme v modlitbe nášho vicerozvesta svätého Cyrila, ktorý na konci svojho života vložil do modlitby tieto nádherné myšlienky:

"Bože, zachovaj vo vernosti spoločenstvo veriacich, ktorému si ustanovil za pastiera mňa, svojho nehoďného služobníka. Rozmnožuj stále svoju Cirkev o nových členov a uchovávaj všetkých v jednote ducha. Urob všetkých veriacich výbornými ľuďmi. Nech sú jednej mysle v otázkach viery a nech prežívajú v srdci Tvoj dar, že sú Tvojimi synmi a dcérami. Aj to je Tvoj dar, keď nás nehoďných zanechávaš pre dobré skutky a keď nás povzbudzuješ konať, čo je Tebe milé a najmä keď nás posielaš hlásať blahožvest Tvojho Syna, Ježiša Krista. Tých, Bože, ku ktorým si poslal mňa, odovzdávam Ti už ako Tvojich. Spravuj ich svojou silou, ochraňuj ich svojou láskou, aby všetci oslavovali, Bože, Teba, Otca i Syna i Ducha Svätého". Amen.

Dr. Ján P á s z t o r , v.r.
biskup

Prečítané pri bohoslužbách 18. a 25. mája 1980 /alebo v inú vhodnú nedeľu/.

- o -